

Langit Ken Infierno: Aniat' Napaypayso Nga Isursuro Ti Biblia?

Pangyam-ammo

Caadoan dagiti relihion ken organisasion ti relihion, agraman caadoan cadagiti secta Cristiana, isursuroda a dagiti nasayaat a tattao mapanda iti maysa a kita ti paraiso, gagangay a sadi langit, calpasan ti ipapatayda. Gagangay a mailadladawan ti langit a maysa a disso a di-maartapan ti kinaragsac – ti cangatoan a paraiso. Gagangay a maisursuro ken maipappapati nga amin dagiti mapan sadiay agnanayon nga agbiagda a sirarag-o.

Nupay aniat' pannacaibilangna a lugar a nacascasdaaw a macuncuna, casla awan uray maysa ti agpagos a mapan sadiay.

Ti patay, a cas sigun ti caadoan a tradisional a pammati isut' ruangan ti langit, sapasap ti panangkita a cas maysa a banag a lisian iti isuamin a pamay-an. Babaen ti siyensia medical gagangay nga aramidentay ti isuamin a cabaelantayo a manglapped iti ipapatay inggana adda pannacabalintayo. No iti casta a panagdaliasat nga agturong sadi langit ket babaen ti napardas a lugan a nailangitan, ditay cadi masaracantayo a nganngani awan a pulos ti gumatang iti tiket? Ditay cadi makita a caadoan a tattao caycayatda ti mangitultuloy iti agdama a biagda ditoy daga ngem iti dagus a pannacabalin nga agtaeng sadi langit? Dagiti tigtignaytayo ipakitada a daytoy ti wagas ti capanunotan ti caadoan cadatayo.

Aniat' Aramidentayo Iti Kina-agnanayon?

Nalabit ti rason ti panagkedkedtayo a sumbrec iti sabali a biag babaen iti ipapatay gapu ta awan a pulos ti nangidiaya cadatayo iti macaguyogoy a panangilawlawag no ania ti aramidento dagiti nalinteg [a tattao] apaman a sumangpetda idia langit. No agyantayo nga agnanayon sadiay, ipagarupyo nga ibaga ti Dios cadatayo iti Biblia no aniat' padaanantayo apaman a macasangpetayo sadiay. Usarentayonto cadi amin a tiempotayo nga agcutengteng iti arpa? Agtugawtayonto cadi a basta mangmingmingming iti Dios? Agpadpada dagitoy a nalatac a pamanunotan iti langit, ngem caadoan ti tao ti di macaarapaap ti panangaramidda iti casta iti kina-agnanayon. Ti kina-agnanayon, talaga a mabayag a tiempo!

Nalabit saludsodentayo iti bagitayo no dagitoy gagangay a capanunotan nagtaudda iti Biblia. Adu dagiti tattao a namnamaenda ti mapan sadi langit a mangaclon a bassit-usit ti masaracanda cadagiti Escritura maipanggep no ania ti padaananda apaman a macagtengda sadiay. Ni mannurat Paul Johnson castoy ti panangisaadna: “Ti langit...awanan ti napaypayso a panangallucoyna. Talaga, nga awanan iti aniaman a kita ti panangilawlawag. Isut' dackel nga abut iti teolohia” (*The Quest for God*, 1996, p. 173). No langit isu ti calat nga insaad ti Dios para cadagiti adipenna, sapay a bassit-usit ti impalgacna maipapan iti daytoy iti Saona, ti Biblia?

Adda natalipupos a rason a cawaw ti masaracantayo no kitaentayo iti uneg ti Biblia no ania ti aramidenda idia langit dagiti “naisalacan” – dagiti nailisi iti agnanayon a pannacadusa. Nalaca laeng ti rason: Saan nga ibaga ti Biblia a dagiti nalinteg awatenda ti langit a cas gunggunada. Cas makitatayto, ipalgac ti Biblia a ti Dios adda sabali a banag iti nakemna – maysa a banag nga

adayot' giddiatna ken natalipuposan ti kinasayaatna ngem dagiti capanunotan ti caadoan a tattao maipanggep iti langit.

Dagiti Macariribuc a Salsaludsod Maipapan Iti Infierno

Ngem saan laeng a ti langit ti paricut a masaracantayo no utobentayo dagiti nalatac a pangmingmingan iti biag calpasan ti ipapatay. Casano ngay digiti managdacadakes a di pulos macasagpat iti kina-imbag? Aniat' mapasamac cadacuada?

Adu dagiti agcuncuna a Cristianoda ti mamati a dagiti managdacadakes mapuoranda sadi inferno iti kina-agnanayon. Cunada a masaracanda daytoy a pannursuro iti uneg ti Biblia.

Ngem masapul a saludsodentayo daytoy nalaca a saludsod: Mabalín cadi a ti napnoan asi a Dios itedna ti nacasasaem nga ut-ot ken panangparigat cadagiti tattao iti unos dagiti riniwriwriw a tawen – iti isuamin a kina-agnanayon? Mabalín aya a ti naindaclan a Mammarsua a Dios ti universo awanan a pulos ti ricna ken panangicaso? Uray pay “patay ti isupapac ti basol” (Roma 6:23), ti Dios ti ayat, husticia, ken asi awan tarigagayna a mangkita iti siasinoman, uray pay dagiti namecpeclan ti kinadakesda, nga agsagaba iti nacaro a rigat iti isuamin a kina-agnanayon.

Talaga a cuna ti Biblia a ti Dios “intudingna ti aldaw a panangucomnanto a sililinteg iti entero a lubong” (Aramid 17:31). Iti dayta a tiempo dagiti nagbabawi ken nangaclon ken Cristo cas Mangisalacan cadacuada naiccanda iti agnanayon a biag. “Isu laeng ti pacasaracantayo iti pannacaisalacan; ta iti entero a lubong, awan sabali a nagan [ngem ni Jesus] nga inted ti Dios cadagiti tattao a mabalintayo a pacaisalacanan” (Aramid 4:12).

Ngem anianto ti mapasamac iti dayta nga aldaw cadagiti nacacaasi a tattao nga awanan ti gasat a nacaammo iti dayta a nagan? Maicarangucongnganto cadi nga agic-ickis iti inferno a maicuyog cadagiti manggurgura ken manglalais iti Dios?

Bassit-sit laeng cadagiti tattao ditoy daga ti macatunton a Cristianoda. Dagiti agcuna a Cristianoda agdagupda laeng iti 28 porciento ti entero a tattao ditoy lubong. Caadoan cadagiti 72 porciento ti di pulos naiccan iti gundaway a sipupudno ti panagbabawida ken panangaclonda ken Cristo gapu laeng iti lugar a nagnaedanda. Bayat ti panaglabas dagiti adu a sigsiglo riniwriwriw pay dagiti awanan pulos ti gundaway gapu iti tiempo idi nagbiagda. Rumbeng aya ken naincalintegán cadi para iti Dios iti panangtedna iti isu met laeng a pannusa nga itedna cadagiti nangiwasí Kencuana ket pagbalinenna ida a cabusorna?

Saan a barengbareng dagitoy a salsaludsod. Samayenda ti caadoan dagiti isuamin a tattao a nagbiag. No maisagpat ti pangngeddengda, dagiti tradisional a sungbat addenda iti natanang a panangipapan cadagiti cababalin, casasaad ken panangucom ti mismo a Dios a tuntuntonen dagiti Cristiano a pagrucaban. Masapul a sangoentayo dagitoy a salsaludsod a sipupudno ken apag-isu. Saan cadi a tiemponan nga usigentayo ti kinapudno no ania ti isursuro ti Biblia maipapan iti langit ken inferno?

Makicuyogcayo cadacami nga agdaliasat cadagiti binulong ti pacasaritaan toy lubong ken ti Bibliayo. Masaracanyo dagiti sungsungbat a nacakelkellaat!

Ti Misterio Iti Agnanayon A Cararua

Ti Biblical a Kinapudno Maipapan iti Agnanayon a Cararua

Dagiti tradisional a pammati maipapan iti langit ken inferno naibatayda iti pannursuro – a tunggal tao addaan iti agnanayon a cararua a mapan iti sabali a lugar calpasan ti ipapatay ti pisical a biagna.

Saan a naisangayan daytoy a pammati iti tradisional a Cristianismo. “Amin a relihion pasingkedanda nga adda paset ti tao nga agbiag calpasan ti panagnungudo ti pisical a biag” (*World Scripture: A Comparative Anthology of Sacred Texts*, Andrew Wilson, editor, 1995, p. 225). Iti sabali a panna, iti sapasap amin a relihion mamatida iti kinaadda ti agnanayon nga anag, maysa nga espiritu a maisina nga agbiag calpasan ti ipapatay ti pisical a bagi. Caadoan dagiti agcuncuna a Cristianoda ti mangawag iti daytoy iti agnanayon a cararua.

Ti di-rumbeng a pannacaawat iti daytoy a banang isu ti batay ti rason iti matagtaginayon a pammati maipapan iti langit ken inferno. No ti agnanayon a calidad adda iti maysa a tao, masapul a panawanna ti bagi no matay ti bagi. Ti gagangay a panangkitada iti langit ken inferno naibatay iti pammati a ti agnanayon a cararua panawanna ti bagi a matay.

Ania ti cuna ti Biblia maipapan ti caadda ti agnanayon a cararua? Adda cadi pagbatayan daytoy a pammati iti Escritura?

Adu dagiti macla a macaammo a dagiti balbalicas nga “immortal” (agnanayon) ken “soul” (cararua) agpada a di agparang iti Biblia. “...Sipupudno a mangaclon dagiti teolohiano nga iti palawag nga “immortal soul” (agnanayon a cararua) awan iti Biblia ngem sitatalgedda a mangibaga nga ti Escritura ilungalongna ti kina-agnanayon ti tunggal cararua” (*The Fire That Consumes*, Edward William Fudge, 1994, p. 22, nainayon ti panangigunamgunam).

Pagsidaawan ti saan a nalawag a pannursuro ti Biblia iti dayta napangruna a panangilungalong, idinto ta sitatalged dagiti teolohiano ti panangpetpetda iti daytoy a doctrina. No saan a masaracan iti Biblia, sadino ti nagtaudan dayta a capanunotan?

Ti *New Bible Dictionary* idatagna daytoy a nagtaudan ti doctrina ti kinaagnanayon ti cararua nga awan ti biblical a casasaadna. “Napanunot dagiti Grieco a ti bagi isut’ macatelled iti pudno a biag ket kinitada ti tiempo no mawayawayaan ti cararua cadagiti nacareppetanna. Pinanunotda ti biag calpasan ti ipapatay iti saad ti kinaagnanayon ti cararua...” (1996, p. 1010, “Resurrection”).

Sigun daytoy a capanunotan, mapan ti bagi iti tanem no matay ket agtultuloy ti caadda ti cararua cas naisina a banag nga addaan puot.

Ti pammati iti nagsina a cararua ken bagi nalatac iti gimong dagiti Greico ket insursuro ti maysa cadagiti calatacan a filosofoda, ni Plato...Iti capanunotan ni Plato, ti cararua...bucodna ti agtigtignay ken di-makita...Addan sacbay ti bagi a nagnaedanna ken ibatina” (Fudge, p. 32).

No Casano ti Iseserrec ti Capanunotan ti Agnanayon-a-Cararua iti Cristianismo

Caano ti iseserrec ti capanunotan maipapan ti agnanayon a cararua iti lubong ti Cristianismo? Saan nga isursuro ti Daan a Tulag. Ti *The International Standard Bible Encyclopaedia* ilawlawagna: “...Canayon a guyugoyennatayo ti Greico, Platonico a capanunotan a matay ti

bagi, nupay ti cararua agnanayon. Dayta casta a capanunotan natalipuposan a maisupiat iti puot Israelita ket saan a pulos masaracan iti Daan a Tulag” (1960, Vol. 2, p. 812, “Death”).

Ti Iglesia idi umuna a siglo dina met inicutan daytoy a pammati. “...Ti doctrina ad-adda a naibilang a cas inar-aramid laeng calpasan dagidi apostoles, saan laeng a di-casapulan no di ket natalipupos a macadangran iti rumbeng a biblical a panangipatarus ken pannacaawat” (Fudge, p. 24).

No saan a naisaad iti Iglesia dayta casta a capanunotan iti daydi panawen dagidi apostoles, casano ti pannacaisaadna iti casta a kinapangruna a saad iti doctrina Cristiana?

Adu dagiti addaan turay a mangbigbing a dagidi pannursuro ni Plato ken dadduma a filosofo Greico nauneg ti pannacaguyugoy ti Cristianismo cadacuada. Impalawag ni Jeffrey Burton Russell: “...Ti di-biblical a capanunotan ti kina-agnanayon saan a natay no di ket rimmang-ay, gapu ta dagiti teolohistas...dinayawda ti filosofia Greica [ken] nacasaracda dita ti mangsarurong iti capanunotan ti kinaagnanayon ti cararua...” (*A History of Heaven*, 1997, p. 79).

Ti Interpreter’s Dictionary of the Bible, iti articulona maipapan iti ipapatay, ipalawagna nga “iti ‘ipapanaw’ ti nephesh (cararua) masapul a matmatan a cas pannarita laeng, ta saan nga agtultuloy ti caaddana nga agwaywayas iti bagi, no di ket maigiddan met a matay...Awan ti biblical a tecto a mangipalubos iti palawag a ti ‘cararua’ maisina iti bagi iti canito ti ipapatay” (1962, Vol. 1, p. 802, “Death”).

Ket aclonentayo ngarud iti pannursuro a saan a biblical? Adu dagiti tattao a bastabastaenda laeng a dagiti doctrinada naibatay iti biag ken pannursuro ni Jesu Cristo ken ti Biblia. Nupay ta kinuna ni Jesus iti cararagna iti Amana, “Ti saom isut pudno” (Juan 17:17). Sapay ited cad i ti Dios cadagiti tattao ti wayawaya a mangadaw iti lubong dagiti filosofo ket ilaocda dagiti pammatida iti biblical a pannursuro?

Pinaltiingan ti Dios ni apostol Pedro a nangisurat: “Nangnangruna unay, laglagipenyo nga awan ti macailawlawag iti uray ania a padto ti Nasantoan a Surat iti bucodna a panunot. Ta awan a pulos ti padto a nagtaud iti nakem ti tao. Indalan ketdi ti Espiritu Santo dagiti tattao nga agsao iti mensahe a naggapu iti Dios” (2 Ped. 1:20-21). Masapul a kitaentayo dagiti balbalicas ni Cristo, dagiti profetas ken apostoles cadagiti Nasantoan a Sursurat no cayattayo a matarusan ti pudno maipapan ti doctrina ti agnanayon a cararua wenno aniaman a sabali a relihioso a pannursuro.

Calientayo dagiti Escritura tapno kitaentayo ti apag-isu nga ibaga ti Biblia cadatayo maipapan ti cararua.

Ti Cararua Cadagiti Escritura Hebreo

Isursuro ti Daan a Tulag a matay ti cararua. Iti Genesis 2:7 masaracantayo nga idi naparsua ni Adan nagbalin a “sibibiag a cararua.” Iti Genesis 9:12 ti isu met laeng a balicas iti Hebreo naipatarus a “sibibiag a parsua” ket saanna laeng nga ipatuldo dagiti tattao, no di pay ket tunggal a kita ti animal a naigiddiat iti tao.

Imbaga ti Dios cada Adan ken Eva, dua a “sibibiag a cararua,” a “talaga a matayda” no agsukirda Kencuana (Genesis 2:17). Imbaga met ti Dios ken ni Adan a binukelna [ni Adan] iti tapuc [daga] ket agsublinto met laeng iti tapuc [daga] (Genesis 3:19).

Iti Daan a Tulag, naipatuldo a ti tao maysa a “cararua” (Hebreo: nephesh) nasuroc ngem 130 a daras. Daytoy a balicas naipaay met cadagiti parsua ti baybay (Genesis 1:20-21), cadagiti billit tumatayab (versiculo 30) ken dagiti animal iti daga, agraman dagiti vaca ken “agcarcarayam” a parsua a cas dagiti uleg ken insecto (versiculo 24).

Sumurot, ngarud, a no isuppiattayo a ti tao ic-icutanna ti agnanayon a cararua, masapul a dagiti animal addaanda met ti agnanayon a cararua, idinto ta ti isu met laeng a sao iti Hebreo agpada a naaramat cadagiti tao ken animal. Nupay casta awan ti biblical nga escolar a mangtunton iti casta cadagiti animal. Ti kinapudnona, ti balicas a cararua maipaay iti aniaman a sibibiag a parsua (uray tao wenno ayup), saan nga iti naisina, sibibiag nga anag nga addat’ apagbiit iti uneg ti bagi.

Cadagiti nalawlawag a palawag iti Biblia maipapan no aniat’ mapasamac iti cararua iti ipapatay masaracan iti Ezekiel 18:4 ken 18:20. Agpada dagitoy a versiculo ipalawagda a silalawag nga “iti cararua [tao] nga agbasol isu ti matay” (nainayon ti panangigunamgunam). Saan laeng nga ipakita dagitoy nga escritura a matay ti cararua, no dipay ket nabigbig a ti cararua isut pisical a parsua, - saan nga espiritu a naisina nga addaan iti kinawayawaya iti lacsid ti pisical a taengna.

Ibaga dagiti Escritura cadatayo a dagiti natay awan ti puotda.

“Ammo dagiti sibibiag a mataydanto ngem awan ammo dagiti natay...” (Eclesiastes 9:5). Saanda a sipupuot iti aniaman a sabali a casasaad wenno lugar.

Iti Pannursuro Ti Baro a Tulag

Naglaon ti Baro a Tulag cadagiti palpalawag a mangpasingked a matay dagiti dakes – aginggat’inggana. Iti Mateo 7:13-14, iti panangpakiredna ti nakem dagiti adalanna a mangpili iti dalan nga agturong iti biag, impalawag ni Jesus a ti panungpalan dagiti saan a mangpili iti biag isu ti pannacadadaelda. Isupadina dayta a dalan iti wagas ti kinalinteg, ket ibagana cadatayo a “nailet ti ruangan ken narigat ti dalan nga agturong iti biag, ket manmano ti macasarac.”

Ni apostol Pablo impalawagna met a dagiti dakes mataydanto. Iti Roma 6:20-21 isasaona maipapan cadagiti adipen ti basol ket cunana a para cadacuada “ti panungpalan dagita a bamanan isu ti ipapatay.” Isu a dagiti adipen ti basol, nga ugalida ti agaramid iti basol, natalipuposan ti pannacapucawda.

Ti Roma 6:23 isut maysa cadagiti calatacan a versiculo iti Biblia. Nupay casta, adu dagiti tattao ti manglabas iti silalawag nga ibagbagana wenno ibasada iti sabali a caipapananna. “Ta patay ti isupapac ti basol; ngem biag nga agnanayon ti isagut ti Dios gapu iti pannakipagmaymaysatayo ken Cristo Jesus nga Apotayo.”

Silalawag ti panangibaga cadatayo daytoy a versiculo ti dua a napangruna a kinapudno. Umuna, ti dusa dagiti managdacadakes isu ti patay, saan a biag ti agnanayon a panagsagaba iti sabali a lugar. Maicadua, awan ti agnanayon a biag cadatayo. Maysa a banag dayta a pilien ti Dios nga ited cadatayo. Makitatayo iti daytoy a versiculo a ti linalasag a tao awanan kencuana iti aniaman a kina-agnanayon.; ti Dios ti mangted cadatayo iti agnanayon a biag babaen iti Mangisalacan, a ni Jesus a Mesias. Iti 1 Tim. 6:16 ibaga met ni apostol Pablo cadatayo a ti Dios laeng ti addaan iti kina-agnanayon.

Casta met ti palawag ni Pablo iti Galacia 6:8: “No agmula iti talon ti nataoan a tarigagayna, apitennanto ti patay; no agmula iti talon ti Espiritu, apitennanto ti biag nga agnanayon.” Ibagay daytoy cadatayo no aniat’ mapasamac cadagiti managbasol. Agtungpalto nga “apitenda ti pannacadadael,” ngem dagiti agtulnog iti Dios iti camaudianan awatendanto ti agnanayon a biag.

Iti Filipos 3:18 sasaoen ni Pablo dagiti “cabusor ti ipapatay ni Cristo iti crus.” Iti versiculo 19 ibagana nga agtungpaldanto iti pannacadadael, saan nga agnanayon a pannacaparigat iti sabali a biag calpasan ti ipapatay.

Caudianna, iti 2 Tesalonica 1:9, inyunay-unay nga impalawag ni Pablo a dagiti managbasol dumtengdanto iti natalipupos a panungpalan: “Madusadanto iti agnanayon a pannacadadael, ket miti sangoanan ti Apo...”

Ngarud, ti tao isu cadi ti agnanayon a cararua, wenno adda aya kencuana ti agnanayon a cararua? Nacalawlawag ti palawag ti Biblia a ti tao apagbiit laeng, nabukel iti tapuc ti daga. Awan a pulos ti agnanayon a calidad maipapan iti tao – malacsid ken agingga iti pannacaawatna iti dayta nga aggapu iti Dios babaen ti panagungar.

Silalawag ti palawag ti Biblia nga icawesto ti tao ti kina-agnanayon intono panagungar (1 Corinto 15:50-54), saan nga iti pungto ti pisical a biagna. Agingga iti dayta a tiempo ti tao awanan ti panagbayag a cas met cadagiti animal.

Isuro Cadi ti Biblia Nga Addaantayo iti Agnanayon a Cararua?

Adda dagiti mamati nga adda nadumaduma nga escritura a mangsarurong iti pammati maipapan iti agnanayon a cararua. Usigentayo dagiti sumagmamano cadagitoy a versiculo ket itarusantayo no ania ti napaypayso nga ibagada.

Mateo 10:28

“Dicay agbuteng cadagiti mangpapatay iti bagi, ngem dida mabalin a papatayen ti cararua. Agbutengcayo ketdi iti Dios, isu a macabalin a mangpapatay iti bagi ken cararua idiaiy inferno.”

Isuro cadi ni Jesus iti daytoy a versiculo nga iti cararua agnanayon? Saan a pulos. No kitaenyo a nalaing daytoy nga escritura makitayo ti talaga a cuna ni Jesus a mabalin a madadael ti cararua.

Ibalballaa ni Jesus ditoy maipapan ti panangucom ti Dios. Cunana a ditay agbuteng cadagiti mabalin a mangdadael laeng iti pisical a bagi ti tao (Grk. Soma), ngem pabutngan ti [Dios] a macabalin met a mangdadael iti cararua (psuche).

Ti nalaca a panangipalawag, ipacpakita ni Cristo a no patayen ti maysa a tao ti sabali ti ipapatayna saan nga agbayag; cabaelan ti Dios a pagungaren nga agbiag manen ti siasinoman iti daytoy a biag (kitaen ti Mateo 9:23-25; 27:52; Juan 11:43-44; Aramid 9:40-41; 20:9-11) wenno iti sumungad a biag. Pagdayawantayo iti Dios, nga isu laeng a maymaysa ti mangpunas iti isuamin a pannacabalin a panagungar iti biag. No dadaelen ti Dios iti maysa idiaiy “inferno,” agnanayon ti pannacadadael dayta a tao.

Ania ti “inferno” a naisawang iti daytoy a versiculo? Ti Greico a sao a naaramat ditoy gehenna, dua a balicas iti Hebreo a napaglaoc, ge ken hinnom, caipapananna “tanap ti Hinnom.”

Daytoy a balicas casisigud nga ipatuldonga ti tanap iti abagatan a sikigan ti Jerusalem a pacarucrubaban cadagiti pagano a didiosen.

Gapu iti kinalatacna a disso a macarimon, nagbalin a pagibellengan cadagiti rugit ket mapuoranda sadiay. Ti gehenna nagbalin a “disso a pagpuoran” – lugar a pagibellengan cadagiti awan serbida a bambanag.

Ti laeng Dios ti natalipuposan a macadadael iti caadda ti tao ken pucawenna ti anaiaman a namnama ti panagungar. Isursuro dagiti Escritura a puoran ti Dios dagiti managdacadakes, pagbalinenna ida a dapu (Malakias 4:3).

1 Tesalonica 5:23

Adu dagiti maulaw iti palawag nga inaramat ni apostol Pablo iti suratna cadagiti taga-Tesalonica: “Sapay coma ta pasantoennacayo a naan-anay ti Dios a mangted iti talna. Aywananna coma ti aminyo – espiritu, cararua ken bagi, ket iyadayonacayo iti amin a pagbasolan agingga iti iyaay ni Apotayo a Jesu Cristo.”

Aniat’ cayat a saoen ni Pablo iti palawag nga “espiritu, cararua ken bagi”?

Iti “espiritu” (pneuma) cayat a saoen ni Pablo ti nataoan a nakem, a mangted iti bael nga agrason, agpartuat ken manguotob iti caaddatayo. Iti “cararua” (psuche), cayat a saoen ni Pablo iti pisical a biag ken ti kinapuoatna. Iti “bagi” (soma), cayat a saoen ni Pablo ti lasag ti pisical a bagi. Tarigagayan ni Pablo nga iti entero a tao, agraman ti nakem, kinaalibac ti biag ken pisical a bagi, agbalin a nasantoan ken awanan basol.

Paltiing 6:9-10

“Iniccat ti Cordero ti maicalima a timbre. Nakitac iti siroc ti altar ti cararua dagiti napapatay gapu ta impacaammuda ti sao ti Dios ken napudnoda idi iti panagsacsida. Impuccawda, ‘Apo a Mannacabalin-amin, nasantoan ken napudno! Casano pay cabayag ti panaguraymi? Caano ti panangucom ken panangdusam cadagiti tattao a pimmatay cadacami?’”

Tapno maawatan daytoy nga escritura laglagipentayo ti cababagasna. Kitkitaen ni Juan ti sirmata bayat ti caaddana “iti espiritu” (Paltiing 4:2). Babaen ti pammaltiing kitkitaenna ti simbulo dagiti paspasamac iti masabayan. Ti maicalima a timbre iladawanna ti dackel a riribuc, ti tiempo ti sangalubongan a gusoguso sacbay ti panagsubli ni Cristo. Iti sirmata kitkitaen ni Juan iti siroc ti altar dagiti napapatay a mammati a nangidatag ti biagda gapu ti pammatida iti Dios. Nailadawan iti simbulo ti panangipuccawda, “Ibalesmo ti darami!” Mabalin nga idilig daytoy iti dara ni Abel nga iti simbulo “aw-awaganna” ti Dios manipud iti daga (Genesis 4:10). Nupay ta ti cararua wenno ti dara saanda a macasao, dagitoy a palpalawag iladawanda nga ipasimudaag a ti naincalinteg a Dios saanna a malipatan dagiti dakes nga aramid ti sangcataoan nga indas-alda cadagiti pasurotna.

Saan nga isalaysay daytoy a versiculo dagiti sibibiag a cararua a napan sadi langit. Pasingkeda ti Biblia nga “Awan ti immuli sadi langit malacsid ti Anac ti Tao a bimmaba manipud langit” (Juan 3:13). Uray ni nalinteg nga Ari David, tao a caay-ayo ti Dios (Aramid 13:22), insalaysay ni Pedro cas “natay ken naitanem” (Aramid 2:29), saan a sibibiag sadi langit wenno sabali a casasaad wenno disso.

TI PACASARITAAN TI PANNURSURO

Maipanggep Iti Agnanayon-a-Cararua

Namin-ano a daras ti panangibagatayo a cadagiti balicas nga agnanayon a cararua, ngem dagitoy a balbalicas saan a masaracan sadinoman iti Biblia. Sadino ti nagtaudan ti capanunotan maipapan ti agnanayon a cararua?

Ti capanunotan a ti cararua maipagarup nga agnanayon immuna a naisursuro idi idiay ugma nga Egipto ken Babilonia. “Ti pammati nga iti cararua agtultuloy ti caaddana calpasan ti pannacarunaw ti bagi...pammattapatta...awan ti pannacaisursurona iti Nasantoan a Surat...Ti pammati iti kinaagnanayon ti cararua dimteng cadagiti Judio manipud iti pannacayasidegda iti Greico a panunot ken napangruna babaen ti filosofia ni Plato, ti sigud a nangibunannag, a naiturong iti daytoy babaen cadagiti misterio ti Orfico ken Eleusiano a naglaocan dagiti capanunotan a Babilonio ken Egipto” (*Jewish Encyclopedia*, 1941, Vol. VI, “Immortality of the Soul,” pp. 564, 566).

Ni Plato (428-348 S.C.[Sacbay ni Cristo]), ti Greico a filosofo ken adalan ni Socrates, insursurona nga agsina ti bagi ken agnanayon a cararua iti ipapatay. Ti *The International Standard Bible Encyclopaedia* ipalawagna ti panangkita ti Israel iti cararua: “...Naguyugoytayo a cancanayon babaen ti capanunotan Greico ken Platonico a matay ti bagi, nupay agnanayon ti cararua. Dayta casta a capanunotan natalipuposan a maisupadi iti puot Israelita ken saan a masaracan iti sadinoman a paset ti Daan a Tulag” (1960, Vol. 2, p. 812, “Death”).

Ti nasapa a Cristianismo naguyugoy cadagiti filosofia Greica uray madama a maicascasaba ti ebangelio ni Cristo iti lubong dagiti Greico ken Romano. Idi 200 C.C. [Calpasan ni Cristo] ti doctrina ti kinaagnanayon ti cararua nagbalin a pagriririan dagiti mangim-imet iti casta a pammati Cristiana.

Ti *The Evangelical Dictionary of Theology* inlanadna a ni Origen, ti nasapa ken manangguyugoy a teolohiano ti iglesia, naguyugoy met cadagiti Greico a managpanunot: “Ti pammattapatta maipapan ti cararua idi calpasan ti iglesia apostolica napalalo ti pannacaguyugoyna babaen ti filosofia Greica. Makita daytoy iti panangaclon ni Origen iti doctrina ni Plato maipapan iti sacbay a caadda ti cararua cas nalibnus a nakem (nous) a casisigud, a, babaen ti rason ti pannacatnagna manipud iti Dios, limmammiis ket nagbalin a cararua (psyche) idi napucaw ti pannakiramanna iti nadiosan nga apuy babaen ti panangkitana iti agpa-daga” (1992, p.1037, “Soul”).

Ti historia secular ipalgacna a ti capanunotan ti agnanayon a cararua maysa a pammati idi ugma nga inaracup dagiti adu a pagano a relihion. Ngem saan a biblical wenno apostolica a pannursuro.

Agnanayon Cadi Ti Panangdusa ti Managayat A Dios Cadagiti Tattao Idiay Infierno?

Padasenyo man daytoy nalaca a panangsuot. Wenno, iti maicadua a pamanunotan, nalabit nasaysayaat no arapaapenyo laeng, gapu ta ti pannunot mapanecnecan a macapasakit unay.

Mangkur-itcayo ti gurabis, ket isagidyoy ti ramayyo iti bassit a gil-ayabna iti lima a segundo. Aniat’ mapasamac? Talaga a diyo matelled ti agickis ket sagabaenyo iti sumagmamano nga aldaw ti saem ti naut-ut a pannacasinit.

Nalabit nacakitacayon iti tao a nacaro ti pannacapuorna iti nacaal-alingget nga accidente, nagcuraret ken natiritir ti cudilna. Sirmataenyo ti pannagnayo iti gumilgil-ayab nga apuy a macapuor ken macaibus iti cudilyo iti castoy a wagas. Casano ti panagricnayo iti nacaro a rigat iti maysa laeng a minuto? Iti macatawen? Iti entero a panagbiag?

Caadoan dagiti tattao ti macakita iti dayta a capanunotan a nacaal-alingget ket labsanna pay ti panangarapaap. Talaga a maawatan ti panagalinggetda a ti siasinoman sitatallugod a mangparigat iti sabali a tao iti casta a wagas.

Sapay, ngarud, a nagadu dagiti siaayat a mangaclon iti capanunotan a ti Dios a pagrucrubabanda ken daydayawenda unay ket siaayat a mangted iti casta a pannusa saan laeng cadagiti sumagmamano, no di ket ti cadackelan a reprep dagiti tattao a matay iti tunggal-aldaw? Casano ti pannacayannurot iti casta a capanunotan iti pannalaysay ti Biblia iti Dios a di-agpatingga ti kinamanagayat ken kinamanangngaasina?

Ti Infierno Cadagiti Sigsiglo

Ti pagtinnawintawidan a panangkita iti inferno cas gumilgil-ayab a cawa ti panangdusa naisursuro bayat ti panaglabas dagiti sigsiglo. Nalabit ti immun-una cadagiti Cristiano a nangipaduyacyac iti daytoy a panangkita isu ni Tertullian, a nagbiag idi agangay 160-225 C.C. Idi maicatlo a siglo insurat met ni Cipriano ti Cartagenia: “Dagiti nagbasol mapuoranda nga agnanayon idia inferno. Dagiti gumilgil-ayab nga apuy isut apagda nga agnanayon. Ti pannacaparigatda di pulos makissayan wenno agpatingga” (Peter Toon, *Heaven and Hell: A Biblical and Theological Overview*, 1986, p. 163).

Daytoy a panangimatang naulit-ulit cadagiti naglabas a sigsiglo. Ti bilin a naggapu iti Consejo ti Constantinople (cabaroanan nga Istanbul) idi 543 impalawagna: “...Siasinoman ti agcuna a ti pannusa cadagiti demonio ken dagiti managdacadakes saan nga agnanayon...agbalin a cabusor” (D.P. Walker, *The Decline of Hell: Seventeenth-Century Discussions of Eternal Torment*, 1964, p. 21).

Ti consejo Laterana iglesia idi 1215 pinasingkedanna manen ti pammati ti agnanayon a pannusa cadagitoy a sasao: “Dagiti nagbasol mapanda iti agnanayon a pagdusaan a caduada ti Diablo...” (Toon, p. 164). Mabasa ti Confesar ti Augsburg idi 1530: Agsubli ni Cristo...a mangted iti agnanayon a biag ken diagpatingga a rag-o cadagiti mamati ken dagiti panglacayen, ngem condenarennan dagiti awanan-dios a tattao ken dagiti Diablo iti inferno ken agnanayon a pannacadusa” (Toon, p. 131).

Saan nga agpapada dagiti pannursuro maipapan ti inferno cadagiti naglabas a sigsiglo. Nalawa ti naggigidiatan dagiti pammati maipapan ti inferno, sigun no ania ti basaen a capanunotan ti teolohiano wenno taga-pagsarita ti iglesia. Ti sapaap a pannao, ti caadoan a gagangay a pammati isu ti inferno maysa a disso a pangparigatan cadagiti tattao, ngem di pulos maibus, babaen ti di-agpatinggat’ panagpuorna nga apuy a gumilgil-ayab.

Ti disso nga ayan ti inferno isut banag a pagsisinnupiatan iti adu. Adda dadduma a agicut iti capanunotan nga adda iti init. Cadagiti sigsiglo ti gagangay a panangimatang isu a ti inferno adda iti uneg ti daga iti nalawa a nacaun-uneg a yuyeng.

Ti maawatan unay a pannalaysay iti infierno a cas lugar, cas gagangay a panangimatang ti tao, saan a masaracan iti Biblia no di ket iti naaramid a Divine Comedy idi maica-14-a-siglo, nga insurat ti Italiano a mannaniw Dante Alighieri. Insalaysay ni Dante ti maarapaap a panagdaliasat sadi infierno a napno cadagiti umap-apuy a panagsagaba.

Ti nalatac a capanunotan iti infierno isut panaglaoc dagiti babassit a pirgis ti kinapudno iti Biblia a naigamer cadagiti pagano a capanunotan ken nataoan nga arapaap. Cas makitatayto, nangpataud daytoy iti napalalot' biddutna a ladawan no ania ti mapasamac dagiti managdacadakes calpasan ti ipapatay.

Dagiti Cabaroanan Nga Ug-ugali Maipapan Iti Infierno

Ti cabaroanan a pannacaipatarus iwacsina ti capanunotan iti pisical a pannacaparigat ket ipapilitna a ti pannacaparigat iti infierno isut rigat ti panunot gapu iti pannacaisina iti Dios. Ti callabes a panangwanawan cadagiti cabaroan nga ug-ugali ipalgacna a 53 porciento dagiti Americano accoenda daytoy a capanunotan (*U.S. News & World Report*, Jan. 31, 2000, p. 47).

Ni Papa Juan Pablo II “indir-ina a ti infierno ‘saan a pannusa a agnanayon nga intuyang ti Dios’ ngem isu ti natural a nagbanagan ti pili ti di-nagbabawi a managbasol nga agbiag iti adayo ti Dios” (ibid., p. 48). Adda pay dadduma a nangiwaaci iti doctrina ti infierno ket patienda a tunggal maysa [a tao] maisalacan.

Sapay nga adda nacaad-adu a panaggigidiat dagiti pannursuro maipapan iti infierno? Ti rason isu ti, cas pada ti pammati iti kinaagnanayon ti cararua, ti gagangay a di-umno a capanunotan iti infierno napno cadagiti capanunotan dagiti tattao imbes ta cadagiti pannursuro ti Biblia.

Ti Naunget A Dios

Maysa cadagiti calawagan a pannalaysay cadagiti pannacaparigat iti infierno cas pinanunot dagiti tattao intuyang ti ministro Puritano Jonathan Edwards iti maysa a sermon idi 1741, “Dagiti Managbasol Cadagiti Im-ima ti Naunget a Dios.”

Kinunana: “Ti biat ti rungsot ti Dios nabicuren, ket nacasaganan dagiti pana...[babaen] ti naunget a Dios...Awanen no di ti basta pagragsacanna ti mangigawid iti daytoy a canito iti pannacaalun-onmo iti agnanayon a pannacadadael! Ti Dios a mangig-iggem kenca iti ngatoen ti abut ti infierno, cas iti maysa a mangig-iggem iti lawwalawwa, wenno aniaman a macarimon nga insecto iti ngatoen ti apuy, pagalinggagetennaca ken nacabutbuteng ti pannacasuronna: Ti pungtotna kenca bumarbara a casla apuy; kitaennaca a cas awan a pulos ti pategmo, no di maitappuac iti apuy...

“Sangapulo a ribu a daras a macarimonca iti imatangna [ti Dios] ngem ti cabusor unay ti nagita nga uleg. Isut’ pinaguram...ket awanen no di laeng ti imana ti mangigawgawid kenca iti pannacatnagmo iti apuy intunggal canito...

“O managbasol! Tingitingem ti nacaam-amac a peggad a nagdas-al kenca: maysa a dackel a pugon ti pungtot, maysa a nalawa ken awan lansadna nga abut, napno iti apuy ti pungtot, a nacaibatugam nga ig-iggaman ti ima ti Dios...Agbibitinca iti linabag ti sinulid, nga iti lawlawna silsilamutan dagiti gil-ayab ti nadiosan a pungtot, ket sidadaan a mangsiram tunggal canito, ket puoranna a pagsinaen.”

Daytoy nataoan a capamanunotan iti infierno nacaal-alingaget unay nga iti pannacabalin ti casta a gasat nangpataud ti naindaclan a rigat, amac ken riribuc cadagiti adu a Puritano. “Ti nadagsen a panangigunamgunam maipapan iti infierno ken pannacacondenar a nacailaocan ti napalalo a bucod-a-panangusig inturongna dagiti adu [a tattao] iti dagensen: ti panangpapatay iti bagi casla masansan idi” (Karen Armstrong, *A History of God*, 1993, p. 284).

Saan laeng a dagiti Puritano ti naparparigat babaen ti buteng iti infierno. Adu dagiti tattao ti napabutngan babaen ti capanunotan iti infierno nanipud idi daytoy di masaracan iti Biblia a capanunotan nagcarayam iti pannursuro relihioso. Dagiti sabali pay a ministro ken mannursuro, cas ken Jonathan Edwards, inusarda ti maipada a pamay-an a pangbuteng cadagiti tattao tapno mamati ken agtunogda.

Maysa cadagiti rason a nagbiag daytoy a capanunotan maipapan iti infierno gapu ti panamati dagiti teolohiano a ti pannursuro linapdanna dagiti tattao iti dakes. “Naipagarup a, no ti panagbuteng iti agnanayon a pannacadusa ket maiccat, caaduan dagiti tattao ti di agtalna nga awanan ti aniaman a pacatenglenda a moral ket marba ti gimong iti napalalo a kinaawan ti turay (anarchical orgy)” (Walker, p. 4).

Mabalin Aya A Ti Manangngaasi a Dios Agnanayon a Mangparigat?

Mabalin cadi a pagsinnuroten daytoy a panangimatang a ti Dios a mangbutbuteng cadagiti tattao iti buteng ti agnanayon a pannacaparigat sadi infierno ken ti manangngaasi ken naanus a Dios a nasaracantayo iti Biblia?

Ti Dios a Dios ti ayat dina pulos tarigagayan a madadael ti siasinoman (2 Pedro 3:9). Ibagana cadatayo nga ayatentay dagiti cabusortayo (Mateo 5:44). “Padapada a pagraniagenna ti initna cadagiti naimbag ken cadagiti dakes a tattao. Mangted iti tudo cadagiti agaramid iti naimbag, casta met cadagiti agaramid iti dakes” (versiculo 45). Nupay casta, ti tradisional a panangkita iti infierno cayatna a patientayo a ti Dios sirurungsot a mangdusa cadagiti cabusorna iti entero a kinaagnanayon.

Ti capanunotan a sentenciaan ti Dios dagiti tattao iti agnanayon a paanangdusa nacaal-alingget unay ket pinaadayona dagiti dadduma iti panamati iti Dios ken iti Cristianismo.

Maysa ti casta a pagarigan isu ni Charles Darwin. Iti bucod-a-pacasaritaan ti biagna insuratna: “Iti casta ti di-panamati nagcarayam a nacain-inayad iti isuamin a bagic, ngem iti camaudianan natalipuposanen... Talaga a marigatanac a mangkita no casano a ti maysa rebbengna a tarigagayan ti Cristianismo a pudno; ta no casta, ti nalawag a pagsasao ti tecsto casla ipakitana a dagiti tattao a di-mamati... madusadanto iti agnanayon. Ket daytoy ti macarimon a doctrina” (Paul Martin, *The Healing Mind: The Vital Links Between Brain and Behavior, Immunity and Disease*, 1997, p. 327).

Ti paricut saan a ti Biblia isursurona daytoy “macarimon a doctrina” ngem saan a naawatan dagiti tattao ti sasaoen ti Biblia.

Dagiti dadduma a paset ti tradisional a pannursuro maipapan iti infierno basta paguraenda dagiti puot ken ricna. Maysa a casta a pammati a dagiti nalinteg a tattao, a naisalacan, cabaelanda nga imatangan ti pannacaparigat dagiti managdacadakes. “Paset ti ragsac dagiti nagasat isu ti panangpampanunotda cadagiti rigrigat dagiti naigarangugong. Daytoy a buya mangted cadacuada

iti rag-o gapu ta isu ti mangipakita iti hustisia ti Dios ken gurana iti basol, ngem nangruna pay gapu ta mangted iti panagsupadi a mangparasoc ti panangpuotda iti bucodda a ragsac” (Walker, p. 29).

Daytoy nga ecsena napangruna ti kinarimonna gapu cadagiti adu a rason. Sigun iti casta a natiritir a rason, dagiti nagannac dida malisian nga imatangan ti panagsagaba dagiti mismo nga annacda ken casta met dagiti annac cadagiti nagannac cadacuada. Dagiti assawa (lallaki ken babbai) maimatanganda dagiti di-mamati nga assawada nga agnanayon ti pannacaparparigatda. Ti pagdacsanna unay, dayta a doctrina iladawanna ti Dios a cas sadista ken narungsot.

Ad-adu Ngem Maysa Ti Infierno Iti Biblia

Aniat’ kinapudno maipapan iti inferno? Aniat’ isursuro ti Biblia? Adu dagiti masdaaw a macaammo a ti Biblia sasaoenna ti tallo nga inferno – ngem saan a ti panamati ti sapisap. Kitaentayo no sapisap nga adu ti pannacariribuc maipapan iti inferno.

Iti casisigud a pagsasaot Hebreo ken Greico a nacaisuratan ti Biblia, uppat a balicas ti naipatarus iti Inglis a “hell.” Dagitoy uppat a balicas tallo ti agduduma a caipapananda.

Ti saot’ Hebreo a sheol, naaramat iti Daan a Tulag, maipada ti caipapananna cas hades, maysa cadagiti saot’ Greico a naipatarus a “hell” iti Baro a Tulag.

Ti *Anchor Bible Dictionary* isalaysayna ti caipapanan dagitoy a balbalicas: “Ti saot’ Greico a Hades...no dadduma, ngem macayaw-awan, maipatarus a ‘hell’ iti Inglis version ti B[aro] a T[ulag]. Ipatuldona ti disso dagiti natay...Ti daan a capanunotan Hebreo iti disso dagiti natay, masansan a maaw-awagan Sheol...gagangay a maipatarus cas Hades, ket daytoy saot’ Greico gagangay ken masansan nga aramaten dagiti Judio nga agsurat iti Greico” (1992, Vol. 3, p. 14, “Hades, Hell”).

Agpada ti sheol ken hades a mangipatuldo iti tanem. Ti panangidilig iti escritura ti Daan a Tulag ken ti Baro a Tulag pasingkedanna daytoy. Ti Salmo 16:10 cunana, “Gapu ta dimo ituloc a mapanac iti lubong (Sheol) (tanem) dagiti natay; dimo met ipalubos nga agrupsa ti Nasantoan nga Adipenmo.” Iti Aramid 2:27 inadaw ni apostol Pedro daytoy a versiculo ket ipakitana nga ipatulldona ni Cristo. Dito ti saot’ Greico a hades naisucat iti saot’ Hebreo a sheol.

Sadino ti napanan ni Cristo idi natay? Napan idia tanem. Naicabil ti bangcayna iti tanam a cucua ni Jose ti Arimatea. Dagiti dua a versiculo, iti Salmo ken iti Aramid, ibagada cadatayo a saan a nagrupsa ti lasag ni Jesus iti tanem gapu ta pinagungar ti Dios.

Caadoan cadagiti escritura ti pacaaramatan ti sao a “hell” basta sasaoenna maipapan iti tanem, ti disso a papanan ti tunggal maysa, uray naimbag wenno dakes, no matay. Ti saot’ Hebreo a sheol naaramat iti Daan a Tulag iti 65 a daras. Iti King James Version naipatarus a “grave” (tanem) iti 31 a daras, “hell” (infierno) 31 a daras ken “pit” (abut) 3 a daras.

Ti saot’ Greico a hades naaramat iti 11 a daras iti Baro a Tulag. Iti King James a panangipatarus iti isuamin malacsid ti maymaysa ti hades naipatarus a “hell” (infierno). Ti naisalumina adda iti 1 Corinto 15:55, a naipatarus iti “grave” (tanem). Iti New King James Version, dagiti agipatpatarus basta inaramatda ti casisigud a saot’ Greico a hades iti isuamin a sangapulo ket maysa a panangipatarusda.

Dua Pay A Sabali A Saot' Greico

Adda pay dua a sabali a saot' Greico a naipatarus iti "hell" iti Baro a Tulag. Maysa cadagitoy ti tartaroo, naaramat laeng ti naminsan iti Biblia (2 Ped. 2:4), a nangipatuldo iti disso a pacatengtenglan dagiti natnag nga angheles, wenno demonio, mga agir-uray ti pannacaucomda. Ti *Expository Dictionary of Bible Words* ilawlawagna a ti tartaroo caipapananna "ti pannacaipupoc idiaiy tartaros" ket ti "Tartaros isut Greico a nagan ti mitolohical a garangugong a nacaipupocan dagiti managalsa a didiosen" (Lawrence Richards, 1985, "Heaven and Hell").

Inaramat ni Pedro daytoy a referencia iti contemporario a mitolohia a pangipakita a dagiti agbasbasol nga angheles "naitulodda ...cadagiti cawar ti casipngetan, a nacaidulinanda a pacaucoman." Dagiti natnag nga angheles addada iti casasaad wenno lugar a pacatengtenglanda nga agur-uray iti caudian a panangucom gapu ti panagalsada a maibusor iti Dios ken ti macadadael a panangguyugoyda iti sangcataoan. Agpaay laeng ti Tartaroo cadagiti demonio. Awan ti panangipatuldonga iti umap-apuy nga infierno a pacadusaan dagiti tattao calpasan ti ipapatayda.

Ti maicatlo a saot' Greico iti Biblia ken naipatarus a "hell" isu ti gehenna. Ipatuldo daytoy ti umap-apuy a pannacadusa dagiti managdacadakes – ngem saan a cas iti wagas iti infierno a nailadawan iti arapaap dagiti tattao.

Ti gehenna ipatuldonga ti tanap iti ruar ti Jerusalem. Nagtaud daytoy a saot' Hebreo a Gehinnom, ti tanap ti Hinnom (Josue 18:16). Idi tiempo ni Jesus daytoy a tanap isut' mabalin nga awagantayo iti basuraan ti ciudad – ti disso a pagibellengan cadagiti rugit ken di-casapulan a bambanag ket ibusen ida ti apuy a cancanayon nga agpupuor sadiay. Dagiti bangcay dagiti natay nga animal – ken bangcay dagiti mauy-uyaw a criminal – maitappuacda amin idiaiy Gehenna ket mapuoranda. Inaramat ni Jesus daytoy sangcamaysa a disso ken ti maar-aramid sadiay a mangtulong cadatayo a macaawat iti gasat dagiti managdacadakes ken di-nagbabawi nga agsagaba intono masacbayan a tiempo.

Adda Cadi Dagiti Agnanayon Nga Igges Idiaiy Infierno?

Iti Marcos 9:47-48 nasinnunuo ti panangipatuldo ni Jesus iti Gehenna ken dagiti maar-aramid sadiay. Ngem, no awan ti rumbeng a pannacaawat iti pacasaritaanna, adu a tattao ti mangipaulog iti biddut a pangngeddeng.

Riparenayo dagiti balbalicasna: "Nasaysayaat a buldingca a sumrec idiaiy Pagarian ti Dios ngem ti addaanca iti dua a mata ket maitappuacca idiaiy infierno [gehenna]. Sadiay, saan a matay dagiti igges nga agcaan cadacuada ket ti apuy di met maiddep." Siasinoman nga agnaed idiaiy Jerusalem dagdagus a maawatanna ti cayat a saoen ni Jesus, idinto ta ti Gehenna – ti tanap ti Hinnom – adda latta iti ruar ti alad iti abagatan ti ciudad.

No awan daytoy a pacaawatan, dagiti tattao gagangay ti panagbiddut iti capanunotanda maipapan daytoy a versiculo. Adda dagiti mamati a ti "igges" ipatuldonga ti ut-ut ti consiyensia a dagiti nacondenar a tattao agsagabada idiaiy infierno. "Ti igges a di-matay' nganngani cancanayon a maipatarus a sarsarita laeng, cas caipapananna ti pannilud ti apal ken panagbabawi" (Walker, p. 61). Adu dagiti mamati a ti palawag a "ti apuy saan a maiddep" ipatuldonga iti agnanayon nga apuy a mangparigat cadagiti nacondenar.

Daytoy nga escritura nacarot' pannacaipatarus ti cababagasna. Riparenyo a ti palawag 'saan a matay dagiti igges ken ti apuy di met maiddep' agparang nga adda paculdit [''] a marcana. Sasaoen ni Jesus ti naadaw iti Isaias 66:24. Mangrugi sadiay ti rumbeng a pannacaawat iti daytoy a versiculo.

Ti cababagas iti Isaias ipatulidona iti tiempo idi, kinuna ti Dios, "dagiti amin a tattao umayto agdaydayaw Caniac" (versiculo 23). Isunto iti tiempo a maungaw amin a managdacadakes. Aniat' mapasamac cadacuada? Iti versiculo 24 mabasatayo nga "Iti ipapanawda, makitadanto ti bangcay dagiti nagsukir Caniac. Pulos a dinto matay dagiti igges nga agcaan cadagiti bangcayda. Pulos a dinto met maiddep ti apuy a manguram cadacuada. Carimonto ida dagiti amin a tattao a macakita cadacuada"

Riparenyo a ditoy a versiculo napaliiw ni Jesus a dagiti bangcay a canen dagiti igges nataydan. Saan a sibibiag dagitoy a tattao nga agtirtiritir a mapupuoran iti apuy. Intono agsubli ni Jesus pamekennanto dagiti agsukir Kencuana (Paltiing 19:11-15). Dagiti mapapatay iti dangadang saandanto a maipumpon; maiwayangto iti daga dagiti bangcayda, ket maibus ti lasagda a canen dagiti billit ken igges.

Sigun iti *Theological Wordbook of the Old Testament* (1980), ti casisigud a saot' Hebreo a naipatarus iti "igges" iti Isa. 66:24 ken Marcos 9:47-48 caipapananna ti "igges, [wenno] "tateg."

Saan a sasaoen ni Isaias wenno ni Cristo maipapan iti agnanayon nga igges. Ti igges a sasaoenda saan a matay gapu ta agbalinda a ngilaw. Agiclog dagiti ngilaw ket mapissaan ti iclog ket ad-adu manen dagiti igges (tateg - anac ti ngilaw), ket taginayonenda ti pannacaulit-ulit ti biagda.

Daytoy a pacaammoan matulongannatayo iti nasaysayaat a pannacaawat cadaiti sasao ni Cristo. Iti daydi a tiempo, dagiti bangcay dagiti natay nga animal wenno nabitay a criminal maitappuacda iti mapupuoran a rugit idiay Gehenna, dagitoy a bangcay dadaelen dagiti igges, ken ti apuy a cancanayon a gumigil-ayab, wenno ti panaglaoc dagitoy dua. Sigun ti pacasaritaan, ti bangcay a saan a maicali, no di ket mapuoran, maibilang a cas nailunod (Josue 6:18; 7:11, 25).

Aniat' cayat a saoen ni Jesus iti Marcos 9:48 idi kinunana, "...ti apuy di met maiddep"? Babaen ti napalabas a panangilawlawag maawatantayo daytoy. Cayatna a saoen nga iti apuy agtultuloy a mangpuor agingga maibus ti bangcay dagiti managdacadakes. Daytoy a panangyebcas, a naaramat iti adu a daras iti Escritura, ipatulidona ti apuy a natalipuposan ti pananguramna (Ezekiel 20:47). Ti di-maiddep nga apuy isut apuy a saan a naiddep. Puoranna ti bagbagina aginga mauram amin ket awanen ti banag a puoranna ket iddepna ti bagbagina.

Caano Ti Pannacadusa Dagiti Managdacadakes?

Ngem, masaludsodtayo, caano ti pannacapasamac daytoy a pannacadusa?

Cas nakitatayon a nasapsapa, inadaw ni Jesus ti insurat ni profeta Isaias, a nangisurat iti tiempo (a masacbayan) calpasan ti panangipasdec ti Mesias iti panagturayna ditoy daga. Daytanto laeng [ti tiempo] nga amin a sangcataoan "umayto agdaydayaw Caniac" (Isaias 66:23). Daytanto laeng ti pannacatungpal daytoy a padto.

Inaramat ni Jesus ti disso a gagangay a pagibellengan cadagiti rugit idi aldawna – ti pagpupuoran cadagiti rugit iti Tanap ti Hinnom iti ruar ti bacud ti Jerusalem – a pangipakita iti camaudian a pagtungpalan dagiti managdacadakes iti lugar nga innaganan dagiti Escritura a dan-aw ti apuy. Cas iti panangibus dagiti igges ken apuy cadagiti rugit ti ciudad, casta met ti pannacapuor – pannacaibus – dagiti managdacadakes babaen ti masacbayan nga apuy a casla apuy ti Gehenna nasursuroc ngem 1,000 a tawen calpasan ti isusubli ni Cristo (Paltiing 20:7-9, 12-15).

Ilawlawag ni Pedro nga iti daytoy a tiempo “agpuhawto dagiti langlangit a buyogen ti napigsa a daranudor, ket dagiti planeta matunawdanto iti apuy, ti daga ken ti amin nga adda kencuana maiparangarango” (2 Pedro 3:10). Ti ipasimudaagna daytoy rabaw ti daga agbalinto a cas lugaw, ket mapucahawto amin a pacakitaan iti kinadakes ti sangcataoan.

Aniat’ mapasamac calpasan dayta? Insurat ni apostol Juan: “Calpasanna, nakitac ti baro a langit ken ti baro a daga, ta napucahen ti immuna a langit ken ti immuna a daga. Awan metten ti baybay” (Paltiing 21:1). Ti entero a daga mabalbaliwanto a maiparbeng a pagtaengan dagiti nalinteg nga, iti dayta a tiempo, nagtawiden iti agnanayon a biag.

Ti Pannacadadael ti Cararua ken ti Bagi Sadi Infierno

Sabali pay a disso a nangisaoan ni Jesus iti apuy gehenna iti Mateo 10:28: “Dicay agbuteng cadagiti mangpapatay iti bagi, ngem dida mabalin a papatayen ti cararua. Agbutengcayo ketdi iti Dios, isu a macabalin a mangpapatay iti bagi ken cararua idia y inferno [gehenna].”

Riparentayo coma a saan nga imbaga ni Jesus a dagiti tattao agsagabada iti agnanayon a pannacaparigat. Imbagana a mabalin ti Dios ti mangdadael – manggunaw – iti bagi ken cararua idia y Gehenna.

Inlawlawag ni Jesus ditoy a, no ti maysa a tao pumatay iti sabali, ti pannacatay saan nga agbayag gapu ta mabalinan ti Dios a pagungaren ti natay nga agbiag manen. Ngem, no dadaelen ti Dios ti maysa [a tao] idia y inferno (gehenna), dayta nga ipapatay agnanayonen. Awanen ti pannacapagungar iti daytoy a casasaad, nga inawagan ti Biblia iti “maicadua nga ipapatay.” Ilawlawag ti Biblia a dagiti di-agbabawi a managbasol maitappuacda iti dan-aw ti apuy, wenno Gehenna, iti panungpalan a tiempo. “Ngem nacabutbutengto ti pagbanagan dagiti tacrot, dagiti traidor, dagiti naderrep, dagiti mammapatay, dagiti mannakicamalala, dagiti managanito, dagiti agrucbab cadagiti didiosen ken dagiti amin nga ulbod – agyandanto idia y dan-aw ti sumsumged nga apuy ken asufre nga isu ti maicadua nga ipapatay” (Paltiing 21:8).

Cas naisalaysayen a nasapsapa, madadael dagiti managdacadakes. Saanda nga agbiag nga agnanayon iti sabali a lugar wenno casasaad a maparparigat nga awan patinggana. Apitenda ti pannacadadaelda iti dan-aw nga apuy intono canibusanan ti panawen. Maibusdanto a dagdagus gapu iti pudot ti apuy ket didanto pulos agbiagen.

Agbalinto A Dapo Dagiti Managdacadakes

Sabali pay a versiculo a mangipakita ti natalipuposan a pannacadadael dagiti managdacadakes masaracan iti libro ni Malakias. “Cuna ti APO a Mannacabalin-amin, ‘Kitaenyo, umayen ti aldaw a pannacauram dagiti amin a natangsit ken managdacadakes a tattao. Iti dayta nga aldaw, mauramdanto a casla arutang ket pulos nga awanto ti mabati cadacuada, uray ramut wenno sanga’” (Malakias 4:1).

Mapagtengto daytoy iti masacbayan a panungpalan ti tiempo, intono idas-al ti Dios ti pannacadadael dagiti managdacadakes gapu iti nasukir, macarimon a wagwagasda. Cadagiti sumuco iti Dios ken agbiag nga agtulnog Kencuana, ti Dios cunana: “Inton aldaw a panagtignayco, parmekenyon to dagiti managdacadakes ket casladanto iti tapoc [dapo] a baddebaddekenyo” (versiculo 3).

Ti Dios, nga agsasao babaen ken profeta Malakias, ilawlawagna ti camaudian a pagbanagan dagiti managdacadakes. Mabag-utdanto a cas iti cayo a di-agbunga, ket awan mabati uray aniaman a ramut, sanga, wenno ruting. Ibusento ida ti gumilgil-ayab nga apuy (ti dan-aw nga apuy), ket mabati laeng ti dapoda.

Isursuro ti Biblia a dagiti managdacadakes madusada babaen ti apuy – ngem saan nga iti infierno a sarsarita laeng ti arapaap ti tao. Ti Dios isut Dios ti asi ken ayat. Dagiti sitatallugod ken siaaayat a mangiwacsi ti wagas ti biag [ti Dios] – a maiparangarang babaen ti panagtungpal iti linteg ti ayatna (Roma 13:10) – mataydanto, saan nga agnanayon a panagsagaba [ti ut-ut ken rigat]. Ibusento ida ti apuy ket malipatanto idan. Saanda a maparigat iti entero a kinaagnanayon; saanto met nga ited ti Dios ti awan-bayadna a sagut iti agnanayon a biag cadagiti agpilit ken di-agsarday a mangbusor Kencuana.

Uray ti camaudian nga ipapatay dagiti natalipuposan ti kinadakesda a mapuoran iti dan-aw nga apuy iparangarangna iti kinahustisia ken kinamanangngaasi ti Dios. Ti panangpalubosna cadacuada nga agtultuloy nga agbiag a di-agbabawi, agnanayon a kinasukir, mangted cadacuada ken cadagiti sabali [a tattao] iti dackel a ladingit ken panagrigat. Saan nga ited ti Dios cadacuada iti agnanayon a biag, casta met a dina parigaten ida nga agnanayon. Ti macapakired-nakem a kinapudno iti Biblia ipakitana a ti Dios talaga a Dios iti naindaclan nga asi, sirib, ken nalinteg a panangucom. Cas ibaga cadatayo ti Salmo 19:9: “Nalinteg dagiti pangngeddeng ti APO ket canayon nga awan idumdumada.”

Dagiti Escritura A Biddut Ti Pannacatarusda

Ti capanunotan a ti infierno isut lugar ti agnanayon nga apuy a gumilgil-ayab a disso a pagtutuocan ken pacaparigatan nagtaud iti biddut a panangitarus iti Paltiing 14:9-10: “Siasinoman nga agdaydayaw iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken umawat iti marca iti mugging wenno imana,... matutuokdanto iti apuy ken asufre iti sangoanan dagiti nasantoan nga angheles ken ti Cordero”

Riparenyo a ti versiculo 8 itedna ti tiempo a pannacaisaad daytoy versiculo. Ipatuldona iti dibumurong a pannacarba ti cabaroanan a “Babilonia” a madadael intono agsubli ni Cristo.

Ibaga cadatayo ti Mateo 25:31 nga intono agsubli ni Cristo, cuyogento amin dagiti nasantoan nga angheles. Iti dayta a tiempo dadaelennanto ti dakes a sistema a maaw-awagan ti Babilonia, ket dagiti nakiraman iti dayta a sistema agdas-al cadacuada ti pungtot ti Dios.

Daytoy nga escritura dina saoen a dagitoy a tattao agtutuocdanto iti infierno. Ibagana a “ti asuc ti apuy a mangtutuoc cadacuada agpangato iti agnanayon nga awan inggana” (versiculo 11). Bayat ti panagpangato ti asuc mailaoc iti aglawlaw nga angin. Insurat ni David iti Salmo 37:20 a “matayto dagiti managdacadakes [saan nga agtutuoc nga agnanayon idiay infierno]... agpucawdanto a cas asuc.”

Daytoy a versiculo awan ti ibagana maipapan iti agnanayon a pannacadusa dagiti tattao idia inferno. Ti nalawag a pannursuro ti Biblia maipapan ti pannacaduna dagiti managdacadakes dackel ti gidiatna, cas naipakita iti sabali a lugar ditoy a libreta.

Dagiti mangipapilit nga isursuro ti Biblia ti agnanayon a pannacadusa babaen ti apuy saludsodenda coma no dayta a pammati maicanunong iti isursuro ti Biblia cadatayo maipapan iti Dios. Cas pangarigan, casano ti nalinteg a pamay-an ti Dios cadagiti nagbiag ken natay nga awan a pulos ti gundawayda a maisalacan? Iraman daytoy dagiti riniwriwriw nga ubbing a natay casta met dagiti riniwriwwariw a di-namati wenno dagiti nagrucbab cadagiti didiosen a nagbiag ken natay a dida pulos ammo ti Dios wenno ti Anacna. Nacaladladingit, ta ti caadoan dagiti amin a [tattao] a nagbiag mairamanda iti castoy a casasaad.

Adda dagiti teolohiano a rasonanda daytoy a paricut ket cunada a dagiti awanan gundaway a nangammo iti Dios wenno nacangngeg iti nagan ni Jesu Cristo maicanda iti casla libre a tiket. Irasonda a, gapu ta iti kina-nengnengda naigapu cadagiti paspasamac a dida matengngel, palubosan ti Dios ida a sumrec sadi langit uray awananda iti panagbabawi. No pudno, paltuaden daytoy ti macariribuc a pannacabalin a ti panagpinget dagiti misionario cadagita a luglugar mabalin nga isut macagapu ti pannacapucaw dagiti tattao a saan a nangaclon cadagiti pannursuroda.

Dagiti parparicut a cas itoy inselselda iti sulit dagiti adu a teolohiano ken dadduma pay a Cristiano. Iti casta ngarud, adda dagiti nangcarit iti tradisional a capanunotan iti inferno nga agnanayon ti pannacatutuoc bayat ti panaglabas dagiti sigsiglo. “Iti tunggal caputotan cancanayon a pacariribucan dagiti tattao ti gagangay a pammati iti agnanayon a pannacapuot iti panagtutuoc” (*Four Views on Hell*, edited by William Crockett, 1996, p. 140).

Nupay casta, cas nakitatayon, dagiti conseho ti iglesia cabayatan dagiti sigsiglo sinaruronganda daytoy a doctrina. Natibker ken nauneg unay ti ramut daytoy tradisional a pammati dagiti Cristiano, maysa a capanunotan a di agpucaw wenno pumanaw. “Iti baro a sensus ti *U.S. News* ipakitana nga ad-adu dagiti Americano a mamati iti inferno ita nga aldaw ngem idi tawtawen ti 1950 wenno uray iti napalabas a sangapulo a tawen” (*U.S. News & World Report*, Jan. 31, 2000, p. 46).

Ti capanunotan maipapan ti inferno agtultuloy ti panangriribukna cadagiti tattao. Cas insawang ti *U.S. News*: “Saan a pagduaduaan nga agampayag iti ngatoen ti sangcataoan dagiti maarapaap a nabibileg a ladalawan ti inferno, cas napasamac iti ad-adu ngem 2,000 tawen, cas maysa a nacaal-alingget ken macaalimuteng a pacalagipan iti kinaagpayso ti kinadakes ken dagiti pagbanaganna” (ibid.).

Ni Lazaro ken ti Bacnang a Tao: Pammanecnec iti Langit ken Inferno?

Nagted ni Jesus iti pangngarig:

“Adda idid maysa a bacnang a canayon a sicacawes cadagiti agcacangina a lupot. Inaldaw met nga agbibig a sibubuslon.

“Adda met maysa a napanglaw nga agnagan Lazaro. Nalapunos iti gaddil. Inaldaw a maipan iti ruangan ti balay ti bacnang. Tartarigagayanna ngamin a pedpeden ti bisinna cadagiti maregreg iti lamisaan ti bacnang. Pasaray mapan dildilan dagiti aso ti gaddilna.

“Natay ti napanglaw ket impan dagiti angheles iti yan ni Abraham. Natay met ti bacnang ket naitanem.

“Idi agsagaba iti napalalo idia Hades, timmangad ket nakitana ni Abraham nga adda iti adayo agraman ni Lazaro iti abayna. Iti casta, impuccawna, ‘Ama Abraham! Caasiannac cadi ta ibaonmo ni Lazaro a mangbabasa iti ramayna ket palamiisanna toy dilac, ta casta unay ti pannacatuocco iti daytoy nga apuy!’

“Ngem kinuna ni Abraham, ‘Anacco, laglagipem a cabayatan ti panagbiagmo, adda amin a kinabacnang kenca, ngem naglac-am ni Lazaro iti rigat. Itan, adda ditoy a maliwliwa ket addaca dita a matutuoc. Saan la a dayta! Adda dackel a yuyeng iti nagbaetantayo tapno saan a macaballasiw dagiti mayat nga umay dita manipud ditoy wenno dagiti aggapu dita nga umay ditoy.’

“Dawatec ngarud, ama,’ kinuna ti bacnang, ‘nga ibaonmo ni Lazaro iti balay ni amac tapno bagbagaanna dagiti lima a cacabsatco a lallaki sadiay, amangan no umayda met ditoy yan ti tuoc.’

“Ngem kinuna ni Abraham, ‘Adda ni Moises ken dagiti profeta a mamagbaga cadacuada. Bay-am dagiti cacabsatmo a dumngeg iti saoda.’

“Saan nga umanay dayta, ama Abraham,’ insungbat ti bacnang. ‘Ngem no agungar ti maysa cadagiti natay ket mapan cadacuada, agbabawidanto cadagiti basbasolda.’

“Ngem kinuna ni Abraham, ‘No dida denggen ni Moises ken dagiti profeta, didanto met la mamati, uray pay no adda agungar cadagiti natay.’” Lucas 16:19-31).

No kitaentayo daytoy a salaysay iti lawag dagiti sabali nga escritura ken ti pacasaritaan a cababagasna, agbalin a nalawag a pangiladawan laeng daytoy, maysa a nalatac nga estoria idi tiempo ni Jesus a naar-aramat a pangipatuldo iti lection spiritual cadagiti macaammo iti linteg ngem dida met tungpalen. Di pulos nairanta a literal ti pannacaipatarusna. Ti *The Victor Bible Background Commentary, New Testament*, iti panangsalaysayna cadagitoy a versiculo, ilawlawagna nga inaramat ni Jesus ti capanawenan a capanunotan dagiti Judio maipapan iti masacbayan a biag a pangipatuldo iti spiritual a lection:

“Saan laeng a capanunotan a ti Hades nabingay iti dua a paset, ti nalatac a pammati ilungalongna a mabalin ti panagsinnao dagiti tattao idia Gan Eden [ti taeng dagiti nalinteg] ken idia Gehinnom [taeng dagiti nakillo]. Iladawan met dagiti sursurat dagiti Judio a ti umuna cas nadam-eg a daga nga adda nasam-it

a danum a tumpuar cadagiti adu nga ubbog, idinto ta ti Gehinnom saan laeng a ticag a daga, ngem ti danum ti carayan a namagsina ditoy ken ti Gan Eden maatianan no dagiti managdacadakes a mawaw unay agparintumengda ket gay-atenda ti uminum.

“...Iti estorya ni Jesus ti Dios laeng ti pagtaudan ti tulong nga agpaay iti napanglaw nga agpalpalimos, gapu ta talaga nga awan uray maysa a banag nga itulong ti bacnang kencuana!... Napangruna ti panangkita iti daytoy a pangngarig ni Jesus cas ti agtultuloy a pannakiririna cadagiti Fariseo maipapan iti kinabacnang. Kinuna ni Cristo, ‘Diyo mapaggiddan a pagserbian ti Dios ken ti sanicua’ (16:13). Idi nagmusiig dagiti Fariseo, simmungbat ni Jesus, ‘Ti napateg iti panagcuna dagiti tattao, awan serserbina iti imatang ti Dios’ (16:15).

“Awan duadua a saan a naallucoy dagiti Fariseo...Isu a nagestorya ni Jesus iti pangngarig nga inrantana a pangigunamgunam iti kinapangruna ti imbagana.

“Cabayatan daytoy a biag ti tao a nabacnang talaga a naipabuya coma iti programa ti TV cadagiti tawtawen ti 1980, a nadauloan ti ‘Lifestyles of the Rich and Famous.’ Naiturong coma amin dagiti videocamera iti marmol a palaciona nga addaan ti nadecorationan a landoc a ruangan...ken ti nalatac a padaya nga indiyana cadagiti napangruna a gagayemna.

“Bayat ti pannacabunag dagiti gargaret ti TV iti uneg ti palacio ti bacnang, ti mangvidvideo mabalin a nadalapusna ti matmatay nga agpalpalama, agtutuoc ken nabaybay-an iti ruar ti palacio ti bacnang...Talaga a saan a ripriparen ti bacnang, ta dina pulos pinanunot ti matmatayen ti bisin nga agpalpalama iti ruar ti palaciona, nupay ta ti laeng tarigagayan ni Lazaro dagiti laeng maregmeg a matnag nga aggapu iti lamisaan a napno cadagiti agcacaimas a macmacan...

“Ngem idi cuan, kinuna ni Jesus, agpadpada a natay dagitoy dua a tattao. Ket kellaat a nagsinnucat dagiti casasaad! Adda ni Lazaro iti ‘sibay ni Abraham,’ palawag a mangiladawan a ni Lazaro agil-ilad iti disso ti pammadayaw iti padaya a mangiladawan iti agnanayon a bendision. Ngem ti bacnang matutuocan, naisina iti disso nga ayan ti ti bendision gapu iti dackel a garangugong wenno yuyeng iti nagbaetanda’ (16:26). Nupay ta agpacpacaasi a dumawat iti uray laeng sangcatedted a danum, silaladingit ni Abraham nga agwingwingiwing ti ulona. Awan ti mabalin – wenno rumbeng - a pangliwliwa!

“Naawaten ti bacnang dagiti agcacaibag a bambanag, ket inaramatna iti bucodna a pagimbagan...Ti di-panangicascaso daytoy bacnang ken ni Lazaro ti mangipakita ti caadayo ti pusona iti Dios ken no casano ti cawatiwat ti immadayoanna iti dalan wenno wagas ti Dios. Dagitoy ti kinabacnangna ket inaramatna ida nga nagpaay laeng kencuana...

“Isu a ti umuna a punto ni Jesus naipaluken. Dacayo a Fariseo talaga a diyo mapaggiddan nga ayaten ti Dios ken ti Cuarta (kinabacnang, sanicua). Ti panagayat iti Cuarta macarimon iti Dios, gapu ta talaga nga pilienyo dagiti bambanag ti biag a macarimon Kencuana...

“Ngem saan a nagpatingga ditoy ni Jesus. Inladawanna ti bacnang nga agpacpacaasi ken ni Abraham ta ibaonna coma ni Lazaro a mangbagbaga cadagiti cacabsatna, nga agbibbiag iti kina-imut a cas inar-aramidna. Saan nagmadi ni Abraham. ‘Adda ni Moises ken dagiti Profeta’ (16: 31), cayatna a saoen, ti Nasantoan a Surat. No saanda nga ipangag dagiti Escritura didanto met agtungpal uray no adda agungar manipud ken patay...

“Iti anagna ngarud, indir-i ni Cristo ti nacakelkellaat a carit: ti kinatangken ken kinasukir dagiti Fariseo ken mannursuro iti linteg cadagiti sasao ni Jesus ipasimudaagda ti kinatangken [ti pusoda] a mangipangag iti mismo a Sao ti Dios, a pagincucunaanda a dayawen...

“Daytoy entero a capitulo awagannatayo a mangammo a no ipangrunatayo nga ammoen daytoy a kinapudno, samayenna ti wagas a pangimatang ken panangaramat iti cuarta, ken ti wagas ti panangicasotayo cadagiti napanglaw ken dagiti marigrigatan” (Lawrence Richards, *QuickVerse software*, 1992-1998).

Adda Cadi Dadduma Nga Agnanayon

Ti Panagtutuocda Iti Dan-aw ti Apuy?

“Ti Diablo a nangulbod cadacuada naitappuac idiay dan-aw ti apuy ken asufre a nacaitappuacan met ti narungsot nga animal ken ti sinan-profeta. Matutuokdanto sadiay iti aldaw ken rabii, iti agnanayon nga awan inggana” (Paltiing 20:10).

Ibaga cadi daytoy a versiculo nga iti animal ken ti sinan-profeta agnanayon ti panagtutuocdanto?

Ti animal ken ti sinan-profeta agpadada a tao. Sibibiagda a maitappuac iti dan-aw ti apuy.

“Natiliw ti narungsot nga animal. Natiliw met ti sinan-profeta a nagiparang iti milagro iti sangoanan ti narungsot nga animal, a pinangallilawna cadagiti tattao nga addaan marca iti narungsot nga animal ken nagdaydayaw iti ladawanna. Sibibiag a naitappuac ti narungsot nga animal ken ti sinan-profeta idiay dan-aw ti gumilgil-ayab nga asufre” (Paltiing 19:20).

Makitatayo iti Paltiing 14:10-11 ken Marcos 9:47-48 a siasinoman a tao ti maitappuac iti dan-aw ti apuy madadael. Mauram ken mapucaw. Agnanayon ti pannacadusana. Ngem saan nga agtutuoc iti agnanayon.

Riparenayo dagiti pannacaitarus ti King James ken ti New King James iti Paltiing 20:10 nga iti balicas nga “are” nagirig (italicized). Ti panangaramat iti italics (panagirig ti balicas) ipatulodna a ti balicas awan cadagiti casisigud a manuscrito a nagtaudan ti naipatarus; innayon dagiti nangipatarus tapno nalacalaca ti pannacabasana gapu ta saan a nayeucas ti verbo iti texto Greico. Ti rumbeng a verbo isu coma ti “naitappuac,” cas pannacaitarusna iti Iloco. Ngarud ti versiculo rebbeng nga ipatulodna a ti Diablo maitappuac iti dan-aw nga apuy a nangpuor, nangdadael ken nangibusen iti narungsot nga animal ken iti sinan-profeta. Innayon dagiti nangipatarus ti balicas nga are iti textot’ Inglis gapu iti sigud a capanunotanda maipapan iti agnanayon a cararua.

Riparenayo met ti dadduma a panangipatarus awan ti ibagbagada maipapan iti narungsot nga animal ken ti sinan-profeta nga matutuocan, cas pangaclonda a ti balicas “they” saan nga agparang cadagiti manuscrito Greico. Ti King James Version ken Modern King James Version agpada nga ipatulodna nga iti Diablo ti agtutuoc, saan nga iti narungsot nga animal ken ti sinan-profeta.

Ni Satanas, maysa nga espiritu, talaga nga agsagaba iti napaut a panagtutuoc uray calpasan ti pannacapuor dagiti managdacadakes [a tattao] ket nagbalindan a dapu. Dagiti dakes nga angheles – demonio – mairamanda iti pannacatutuoc ni Satanas (Mateo 25:41). Ti narungsot nga animal ken ti sinan-profeta awandan idi 1,000 a tawen a nasapsapa.

Ipatuldo ti Biblia nga intangsit ni Satanas ti pagayatanna a maibusor iti Dios ken ti planona, ket inturongna dagiti riniwriwriw nga angheles iti panagalsa ken panangsupring iti Dios. Ti laeng Dios nga addaan ti naturay a sirib ti macabael a mangikeddeng iti nalinteg a panangucom cadagitoy dakes nga espiritu. Ti pannacaibinsabinsa dayta a panangucom saan nga entero ti pannacayebcasna iti Biblia, ngem mabalin ken masapul a maaddaantayo iti pammati a husto, pudno, nalinteg ken rumbeng. Ti nalawag iti Biblia isu ti agnanayon a panangucom nga adda iti nakem ti Dios cadagiti parsuana a tattao.

Agpaut Cadi Nga Agnanayon ti Panagtutuoc Dagiti Managdacadakes?

“Dagiti amin nga agaramid iti castoy matutuocdanto iti apuy ken asufre iti sangoanan dagiti nasantoan nga angheles ken ti Cordero. Ti asuc ti apuy a mangtutuoc cadacuada agpangato iti

agnanayon nga awan inggana. Aldaw ken rabii nga awan inana dagiti nagdaydayaw iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ket dagiti namarcaan iti naganna” (Paltiing 14:10-11).

Iti damo a panangtalgiaip casla paspasingkeda daytoy ti tradisional a capanunotan iti agburborec, angot-asufre nga apuy ti infierno, nga awanan-asi ken agnanayon a mangtutuoc cadagiti awan-gawayda nga agnanayon a cararua. Ngem, no awan iti nakemtayo iti dati a capanunotan a nacailadawan iti infierno, dagdagus a maawatantayo a sabali a casasaad ti isalsalaysay daytoy a versiculo.

Umuna, riparenyo a ti asuc ti pannacatutuoc agpangato nga agnanayon; saanna nga ibaga a ti panagtuocda agtultuloy nga agnanayon. Ti asuc isut’ nabati iti napuoran a bagi dagiti nagdaydayaw “iti narungsot nga animal ken ti ladawanna” (versiculo 9), ti political ken sinan-relihioso a sistema a dadaelento ni Jesus ket sucatanna intono agsubli.

Adda dadduma a versiculo a mangilawlawag a dagiti managdacadakes madadaeldanto ket agbalindanto a dapo a baddebaddeken dagiti nalinteg: “Cuna ti APO a Mannacabalin-amin, ‘Kitaenyo, umayen ti aldaw a pannacauram dagiti amin a natangsit ken managdacadakes a tattao. Iti dayta nga aldaw, mauramdanto a casla arutang ket pulos nga awanto ti mabati cadacuada, uray ramut wenno sanga. Ngem cadacayo nga agtungpal Caniac, caslanto init a lungac ti pannacabalinco a mangisalacan a mangyeg iti pannacapaimbag a cas iti rayos ti init. Agragsaccayto a cas cadagiti urbon ti baka a naibulos. Parmekenyo dagiti managdacadakes ket agbalindanto iti tapoc (dapo) a baddebaddekenyo” (Malakias 4:1-3).

Ti impatuldo iti Paltiing 14:11 a dagiti mangdadakes “awan inanada aldaw ken rabii” sasaoenna dagiti agtultuloy a mangdaydayaw iti narungsot nga animal ken ti ladawanna. Apaman a maitappuacda iti apuy ti infierno, mapuoranda ket awandanton nga agsagaba iti tuoc.

Riparenyo ti palawag ni David a dagiti managdacadakes saanda nga agtutuoc nga agnanayon, ngem agbalinda nga “asuc” ken mapucaw. “Ngem matayto dagiti managdacadakes; mapucawto dagiti cabusor ti APO a cas balang a sabsabong; agpucawdanto a cas asuc” (Salmo 37:20).

Dagiti managdacadakes a di agbabawi, a siaammoda iti panagmadida a mangaclon iti daton ni Cristo ken ti panagkedkedda a sumuco, agtungpal ken agrucbab iti Dios Ama, madadaeldanto babaen iti apuy. Ti asuc ti panagtuocda agpangato nga “agnanayon,” caipapananna nga awan ti mangatipa wenno mangpasardeng. Ti saot’ Greico a naipatarus iti Inglis “forever” (agnanayon) saan a cancanaon a cayatna a saoen ti kinaagnanayon wenno ingganat’inggana. Mabalin a basta ipatuldonga iti banag a di mapasardeng, nga agtultuloy sigun ti cabayag ti panangipalubos dagiti casasaad.

Sasaoen Cadi ti Biblia iti Apuy-Infierno Nga Agpaut Iti Agnanayon?

Ti escritura a cuna ti adu a mangpanecne a dagiti managdacadakes agnanayon ti panagtuocda iti apuy-infierno isu ti Mateo 25:41. Ngem casta cadi? Mingmingantayo a nalaing.

Umuna, riparenyo ti casasaad, intono ni Jesus “umay nga addaan iti dayagna” (versiculo 31-32). Naibaga cadatayo a paglalasinennanto dagiti carnero ken calding. Dagiti carnero isuda dagiti nalinteg [a tattao] (versiculo 34-40). Intono agsubli ummongennanto dagiti carnero iti macannawan nga imana. Dagiti calding isudanto dagiti managbasol. “Matudingandanto a

maurnong iti makincannigid nga imana. Paitappuacnanto dagiti calding iti agnanayon nga apuy a naisagana iti Diablo ken cadagiti anghesna” (Mateo 25:41).

Ti sao nga agnanayon naipatarus manipud iti saot’ Greico aionios. Ti tulbec ti pannacaawat iti daytoy a versiculo isut panangammo no ania ti mapasamac nga agnanayon. Ipatuldona cadi iti apuy a mangtutuoc nga awan patinggana, wenno adda cadi sabali a caipapananna?

Iti Mateo 25:46 insawang ni Jesus iti maymaysa a binatang ti agnanayon (aionios) a pannacadusa ken ti biag nga agnanayon (aionios). Idinto a dagiti nalinteg maiccadanto iti agnanayon, wenno di-agpatingga, a biag, adu dagiti teolohiano ti mamati a ti dusa dagiti managdacdakes agpaut a cas iti capaut ti biag a maited cadagiti nalinteg. Ngem saan a mapagtipon daytoy iti palawag a dagiti maitappuac iti dan-aw ti apuy mapucawda; matayda. Cas nakitatayon, sinagabada ti patay – ti maicadua a patay (Paltiing 2:11; 20:6, 14; 21:8).

Ti nalawag ken nalaca a caipapanan ti Mateo 25:46 a mangpatipon cadagiti dadduma a versiculo ti Biblia isu a dagiti managdacdakes maitappuacda iti apuy a mangpucaw cadacuada, pagbalinenna ida a maungaw nga agnanayon. Ti pagbanagan ti dusa iti pannacaitappuac iti aionios nga apuy mammaminsan laeng a pasamac. Daytoy ti di-agpatingga a pannacadusa, nga iti banagna agtalinaed nga agnanayon – isu ti, agnanayon nga ipapatay. Saan a pannacadusa nga agtultuloy nga agnanayon.

Dagiti managdacdakes saandanton nga agbiag manen. Naan-anayto ti pannacadadaelda. Ti apuy mangted iti agnanayon a dusa, ket saan nga iti agtultuloy, di-agpatingga a panangdusa. Daytoy laeng ti panangilawlawag a mayannatop cadagiti paspaet ti Escritura.

Adda pay mainayon a punto a masapul maipapan ti aionios. Isalaysay ti Genesis 19 ti panangdadael ti Dios ti dua a ciudad, ti Sodoma ken Gomorra, gapu ti kinadakesda: “Pagaammoan, pinagtudo ti APO iti umap-apuy nga asufre cadagiti ciudad ti Sodoma ken Gomorra” (Genesis 19:24). Natalipupos ti pannacadadaelda – inibus ti apuy ida.

Iti Baro a Tulag, ti libro ni Judas isalaysayna dagitoy a ciudad a “sagsagabaenda ti dusa iti agnanayon [aionios] nga apuy” (versiculo 7). Ngem nalawag nga iti apuy a nangdadael iti Sodoma ken Gomorra saanda nga agpupuoren. Ti casasaad dagitoy a ciudad ken ti casasaad dagiti managdacdakes, a naituding iti aionios nga apuy, ti apuy agpuor ken naan-anay a mangdadael. Ngem ti agnanayon a paset ti apuy isu ti agnanayon a samayna, saan a no casano ti capaut ti literal a panagpuorna.

Ti Langit Cadi Ti Gunguna Dagiti Nalinteg?

Ti kinaagnanayon sadi langit isu cadi ti gunggona dagiti nalinteg? Casla 78 porciento dagiti American mamatida nga isu (*National Review*, Nov. 9, 1998). Cadagiti naglabas a sigsiglo daytoy ti namnama nga insursuro ti tradisional a Cristianismo.

Aniat’ langa ti ipapan said langit? Aniat’ aramidentayo no dumtengtayo sadiay? Casano ti panangisalaysay ti Biblia iti langit?

Dagiti pammati maipapan iti langit cas gunggona dagiti naisalacan nagduduma bayat ti panaglabas dagiti sigsiglo. Dagiti tradisional a ladawan ti langit ipakitada iti sumreca nga adda arco ti bullalayaw iti ngatoenna, masansan nga adda rangtay a balitoc wenno sarming. Ni

San Pedro ti gagangay a cas guardia iti ruangan. Dagiti agnaed naipakita a cuycuyogen dagiti angheles ida, wenno mismo nga agparangda a cas anghel, a nagpatubo cadagiti agparis a payac.

Sabali pay a gagangay a panangkita iti nalatac a pannacapuot isu dagiti agnaed a magmagna iti rabaw dagiti ulep nga agcutcutengteng cadagiti arpa. Ti arcas ti langit masansan a maipakita cas gamgameng, bitbituen, cancandela ken trumpeta.

Dagitoy a capanunotan mabalin nga iladawanda ti nangayed a langit cas sinirmata dagiti mammintor, ngem dagiti tattao adda sabsabali a capanunotanda maipapan no ania ti ipagarupda a langa ti langit. Dagiti teolohistas ken filosofo inadawda dagiti capanunotanda cadagiti naglablabas a sigsiglo, ginuyugoy ida ti gimong nga aglawlaw cadacuada.

“Dagiti monha ken papadi, sigun ti panagricnada no addada iti away wenno iti uneg ti ciudad, incascasabada iti langit a calanglanga ti casasaad ti aglawlawda” (Colleen McDannell and Bernhard Lang, *Heaven: A History*, 1988, p. 108).

Iti sabali a panna, dagiti mannursuro ti relihion, sigun ti mismo a padpadas ken pagayatanda, nasirmatada ti paraiso a ciudad wenno banag a umarni iti away. “Nagbalin a ciudad ti langit...wenno ti nasirmata a padpadas dagiti nailangitan a castilyo. Dagiti sarsarita maipanggep iti sabali a lubong agallangungan ti panangisalayda cadagiti calsa a balitoc, naalahasan a paspasdec, ken nacabacbacnang ti panagcawcawes dagiti agnanaed” (ibid.).

Dagiti tattao idi panawen ti Renaissance sinirmatada ti nasaysayaat a paraiso. “Iti caturdan a langana, ti baro a teolohia sinirmatana ti langit a cas disso ti naderrep a panagayat dagiti tattao iti macaliwliwa ken natural a buya ti daga” (ibid., p. 112).

Kinaagnanayon Sadi Langit Nga Agaramid Iti Ania?

Dagiti nailangitan nga agnaed napagsusuppiatan ti pannakicadua iti Dios. Ti cabaroanan a mannurat isalaysayna ti pannakilangenda iti Dios iti castoy a wagas: “Dagiti sasanto iti agnanayon, nga awan sardayna, pagfiestaenda dagiti matmatada a mangmingmingming Kencuana, ket cancanayon ti panangmatmatda cadagiti naindayagan a kinaan-anayna” (John MacArthur, *The Glory of Heaven*, 1996, p. 221).

Dagiti dadduma mamatida, no daytoy laeng amin ti agnanayon nga ar-aramidenda, macauma ngarud a lugar ti langit. Cas panangisurat ti maysa a mannurat, ti cararag dagiti adu mabalin a castoy: “Pangngaasim Dios, saannac pay laeng nga alaen dita langit...Diac pay napan idia Hawaii!” (MacArthur, p. 49).

Ti cabaroan a capanunotan ti Cristiano iti langit iparangda ti agduduma a buya ti aglawlaw. Sabali pay a mannurat kinunana: “Adda pammattapattac a ti langit idia yana cadagiti napudno a Cristiano aniaman nga indatonda ditoy daga a gapu ken Jesus. Ti gayyemco nga agul-uli cadagiti bambantay nga igaggagarana ti agnaed iti napanglaw a lugar idia Chicago bucodannanton dagiti Tanap ti Yosemite. Maysa a misionario a mangngagagay iti ticag a daga ti Sudan maaddaanto iti bucodna a cabakiran a pagdakiwasan” (Philip Yancey, “What’s a Heaven For?,” *Christianity Today*, Oct. 26, 1998).

Cadagiti adu ti cangrunaan a paset ti langit isu ti gundawayda a macakita manen cadagiti ingungotenda. “Ti macaguyugoy nga paset ti cabaroan a langit cadagiti adu a capanawenan a

Cristiano isu ti namnama a makitada manen ti familiada. Di-mabilang dagiti “pacalaglagipan” a paset dagiti pagiwarnac iti entero a Europa ken America ipakitada ti pammati a dagiti familia a pinagsina ti patay agtitipondanto manen” (MacDannell and Lang, p. 309).

Adda plano ti Dios a mamagtipon cadagiti agiinayat, cas makitatayonto. Ngem dagiti nalatac a capanunotan iti langit dida matiliw ti dayag ken panggep ti plano ti Dios.

Mapan Cadi Sadi Langit Dagiti Matay A Tattao?

Ti pammati a nalatac isu ti ipapan dagiti nasayaat a tattao sadi langit apaman a matayda. Ngem cadagiti tradisional a Cristiano saan a nalaca dagitoy a bambanag. Sigun daytoy a panangkita, ti bangcay mapan iti tanem, ngem ti cararua umuli sadi langit.

Ti The Westminster Confession of Faith, a naisurat idi maica-17 a siglo, ipalawagna: “Dagiti bangcay calpasan ti ipapatay agsubli iti tapoc, ken agrupsa: ngem dagiti cararuada, (a saan pulos matay wenno maturog,) addaan ti agnanayon a caadda, dagus nga agsubli iti Dios a nangted cadacuada. Dagiti cararua dagiti nalinteg, a napaan-anay ti kinasantodan, maawatda sadi langit, a pangkitaanda iti rupa ti Dios iti lawag ken dayag, a pangurayanda iti natalipuposan a pannacasubbot dagiti bagida.”

Ngem daytoy a capanunotan mayannatop cadi iti Biblia? Ipalawag cadi dagiti Escritura a dagiti nalinteg a tattao mapanda sadi langit no matayda?

Ni David, ari ti Israel ken nangisurat ti adu cadagiti Salmo, inawagan ti Dios “a tao a caay-ayo toy pusoc” (Aramid 13:22), saan a napan sadi langit idi natay. Ni apostol Pedro, nagsao babaen ti paltiing ti Dios, impalawagna: “Cacabsat, masapul nga ilawlawagco cadacayo iti maipapan ken amatayo a David. Natay ket naitanem, ket agpapan ita adda ti tanemna iti sidongtayo” (Aramid 2: 29). Sana innayon “Ta saan nga immuli ni David sadi langit “ (versiculo 34).

Nailagom ni David iti Hebreo 11:32 cadagiti natay iti pammati, ket iti versiculo 39 ni David ti maysa cadagiti naisao: “Nagun-od amin dagitoy a tattao ti nasayaat a pacasaritaan gapu iti pammatida! Nupay casta, dida naawat ti incari ti Dios.”

Idi 1,000 a tawen calpasan ti ipapatay ni David, nagsao ni Jesus a kinunana: “Awan ti immuli sadi langit malacsid ti Anac ti Tao a bimmaba manipud langit...” (Juan 3:13). Caipapanna a ni Abraham, Moises, David, dagiti profeta ken amin a nalinteg a tattao a nagbiag sacbay ti umuna a yaay ni Cristo saanda a napan sadi langit. Naipumponda iti tanem a cas ken David.

Ti pannirigan a ti cararua ti tao mapan sadi langit calpasan ti ipapatayna – nupay ta nasayaat ti panamati dagiti adu [a tattao] – saan a masaracan iti Biblia. Bunga daytoy ti biddut a panangitarus cadagiti Escritura ken riribuc no ania a talaga ti isursuro ti Biblia maipapan iti panagungar.

Sapay Ti Panagungar?

Nagsacnap ti panangaclon dagiti teolohiano a ti Biblia sasaoenna ti panagungar, uray no saanda a natalged no ania ti caipapananna wenno caano ti pannacapasamacna. Ti cagagangayan a pannirig isu ti yuuli ti bagi apaman nga agungar ket maitipon iti cararuana sadi langit. Ngem, cas impatuldotayon a nasapsapa, ti capanunotan maipapan ti kinaagnanayon ti cararua – ti cararua nga adda a naisina iti bagi – saan a biblical. Nagtaud cadagiti filosofo Greico ket saan a cadagiti mannurat ti Biblia.

Masaludsodtayo daytoy: No agpayso nga iti panagungar umuli ti bagi a maitipon iti cararua sadi langit, sapay nga aramiden ti Dios daytoy? Ania ti panggep nga ipaay ti panagungar? Sapay nga agyan ti bagi iti tanem? No dagiti nalinteg dagusda a mapan sadi langit apaman a matayda, sapay a saan a paggiddanen ti Dios nga ibaon ti entero a parsua – cararua ken bagi – imbes a pagsinaenna ti cararua ken bagi iti mabayag a panawen? Wenno sapay nga adda pay laeng panagungar? No dagdagus a mapan sadi langit ti cararua, sapay a pagsicuran pay laeng ti panangpabiag manen iti bagi?

Ti di malisian a kinapudno isu daytoy, sigun ti nalatac a pannursuro maipapan iti langit, awan ti natanang a rason iti panagungar.

Sapay nga adda pannacariribuc maipapan no casano ti panangyugnay iti panagungar iti tradisional a capanunotan iti langit? Nalabit gapu ta ti panangsarurong iti capanunotan iti ipapan sadi langit apaman a dumteng ti ipapatay saan a masaracan iti Biblia.

Ania Ti Pagarian Ti Langit?

Adu dagiti tattao a mamati a mapanda sadi langit gapu ta naulit-ulit nga insawang ni Jesus iti Pagarian ti Langit. Iti Mateo 5:3 kinunana, “Nagasat dagiti mangbigbig a napanglawda cadagiti naespirituan a banag, ta cucuada ti Pagarian ti Langit.” Tallo pay a versiculo iti Mateo 5 ti mangipatuldo cadagiti matalac a sumrec iti pagarian ti langit. Ti sao a Pagarian ti Langit agparang iti libro ti Mateo iti 32 a daras.

Nupay casta, riparenyo a ti Mateo isu laeng ti nagsurat iti Biblia a nangaramat iti sao a pagarian ti langit. Dagiti dadduma a nagsurat iti Biblia inaramatda ti sao a Pagarian ti Dios. Cas pangarigan, ni Lucas, iti panangisuratna iti daytoy met la a pasamac a naisalaysay iti ngato, nailanad dagiti balicas ni Jesus iti castoy: “Nagasatcayo, dacay a napanglaw, ta cucuayo ti Pagarian ti Dios!” (Lucas 6:20). Mapagsisinnucat dagitoy a balbalicas. Ti balicas a Pagarian ti Dios nausar iti 69 a daras iti Baro a Tulag, caadoanna cadagiti Ebanghelio – Mateo, Marcos, Lucas ken Juan.

Cas makitayto, saan nga imbaga ni Jesus cadagiti adalanna a padaananda ti ipapanda sadi langit. Imbagana ketdi iti pagarian nga agtaud iti Dios sadi langit a maipasdecto ditoy rabaw ti daga intono maicadua a yaayna. Riparenyo ti panangilawag ni Jesus nga umayto a makitipon cadagiti pasurotna ditoy daga intono agsubli imbes ta isuda ti agpangato a mapan sadi langit a makicadua Kencuana iti agdama a pagtaenganna.

Calpasan ti pannacailansana [iti crus] ken panagungarna, uppat a pulo nga aldaw nga insursuro ni Jesus dagiti adalanna, insursurona cadacuada maipapan ti Pagarian ti Dios (Aram. 1: 3). Calpasan daytoy napanen nakitipon ken Amana sadi langit. Riparentayo ti pannursurona nga inawat dagiti adalanna calpasan ti yuulina iti tangatang.

“Idi nasaonan daytoy, nakitada a naiyuli sadi langit, ket nalingdan iti ulep iti imatangda. Tumangtangadda pay laeng a cumitkita Kencuana idi pagammoan, nagparang iti abayda ti dua a lallaki a nagcawes iti puraw. ‘Lallaki a taga-Galilea,’ kinunada, ‘apay nga agtactacdercayo a tumangtangad iti langit? Daytoy Jesus a naiyuli sadi langit a naggapu iti yanyo, agsublinto met laeng a cas iti pannacakitayo Kencuana a napan sadi langit’” (Aram. 1:9-11).

Inulit-ulit ni Jesus nga imbaga nga agsubli a mangipasdec iti Pagarian ti Dios ditoy daga (Mat. 25:31-34; Lucas 21:27-31). Agsublinto ditoy daga ket ipasdecna ti Pagarianna ditoy – saan nga idiay langit. Iti gagangay a maaw-awagan a Cararag ti Apo, insurona dagiti pasurotna nga agcararagda iti nailangitan nga Ama, “Umay coma ti Pagariam” (Mateo 6:10; Lucas 11:2). Dayta a pagarian isu ti napaypayso a calat ti tunggal Cristiano (Mateo 6:33); icararagtayo iti idadatengna.

Iti Lucas 19:12 nagsao ni Jesus maipanggep iti bagina iti maysa a pangngarig, nga indiligna iti bagina iti “Natan-oc a tao a napan iti adayo a daga tapno macoronaan nga ari, sa met la agsubli” Ti “adayo a daga” isut disso a pagnaedan ni Amana, nga isut’ sadi langit. Itugot ni Jesus ti Pagarian ti Dios intono agsubli ditoy daga.

No dadduma ipatuldo ni Mateo daytoy a cas ti “pagarian ti langit” gapu ta isut pagarian a nailangitan, nadiosan ti nagtaudanna. Riparenyo met a naawagan iti pagarian ti (English: of) langit ket pulos a saan a naipatuldo cas pagarian idiay (English: in) langit. (Tapno nasaysayaat ti pannacaawat no ania ti isursuro ti Escritura maipapan ti Pagarian ti Dios, kiddawenyo ti libre a libreta Ti Naimbag a Damag iti Pagarian (*The Gospel of the Kingdom*)).

Maipasdec Ditoy Daga Ti Pagarian Ni Cristo

Maysa a daan a padto nasinnunuo maipapan iti isusubli ni Cristo, ibagana cadatayo iti apag-isu a disso ti pagsublianna ditoy daga a mangipasdec iti Pagarianna. “Iti dayta nga aldaw, agtacderto ti APO iti tapaw ti bantay Olivo iti daya ti Jerusalem...Calpasanna, agarinto ti APO iti entero a lubong” (Zacarias 14:4, 9).

Ti pasamac a nabasatayo iti libro ti Aramid a nangsalsaysay iti yuuli ni Jesus ibagana cadatayo nga idiay Bantay Olivo ti naudi a panagsaona cadagiti adalanna, ket isu met la a bantay ti pimmanawanna nga immuli cadagiti ulep iti imatangda. Isunto met laeng dayta a bantay ti pagsublianna a pangirugianna nga agturay iti Pagarian ti Dios.

Iti Mateo 5:5 ibaga ni Jesus cadatayo, “Nagasat dagiti napacumbaba, ta tawidendanto ti daga.” Daytoy a versiculo ken adu pay ti mangisalsaysay a dagiti sasanto agturaydanto ditoy daga iti Pagarian ti Dios. Cas pangarigan, iti Paltiing 5:10, sasaoenna maipapan cadagiti napagungar a sasanto, ket cunana: “Pinagbalinmo ida a pagarian tapno agserbida a cas papadi iti Diostayo; ket agturaydanto ditoy daga.”

Ti gunggona dagiti sasanto isu ti agnanayon a biag iti Pagarian ti Dios. Maitedto daytoy cadacuada intono agsubli ni Cristo, ngem, cas nakitatayon, ni Jesus ti agturay a cadduananto ida ditoy daga imbes ta sadi langit.

Iti Pammati Idi Casacbayan Iti Cristianismo Maipapan Ti Biag Sadi Langit Calpasan ti Ipatay

Ti capanunotan a dagiti “cararua” mapanda sadi langit apaman ti ipapatay nabayagen nga adda casacbayan ti Cristianismo. Ti mabiit a panangkita iti ugma a pacasaritaan ipalgacna a dagiti tattao ti Babilonia ken Egipto, casta met dagiti tattao dagiti sabsabali a pagarian idi ugma, inicutanda met iti casta a pammati.

Sigun ti *This Believing World*, by Lewis Brown, ti dios dagiti Egiptiano a ni Osiris naipagarup a napapatay ken nagungar ket naala sadi langit: “Nagbiag manen ni Osiris. Milagro ti panagungarna manipud ti patay ket naala sadi langit; ket idia langit, castat’ cuna ti sarsarita, nagbiag nga agnanayon” (1946, p. 83).

Inlawlawag ni Brown: “Inrason dagiti Egiptiano a no gasat ti dios Osiris to napagungar calpasan a natay, ngarud adda wagas a masaracan tapno maaramid met a casta ti gasat ti tao...Ti ragsac ti kinaagnanayon a sigud a naidulin para laeng cadagiti ar-ari naicari ngaruden cadagiti isuamin a tattao...Ti nailangitan a caadda dagiti natay nagtultuloy iti pagarian ni Osiris, ket naisalaysay iti nagadu a pannacaibinsabinsana babaen cadagiti Egiptiano a teolohiano. Naipapati nga iti ipapatay ti cararua ti maysa a tao mapanna danunen ti siled pangucoman sadi ngato...ket agtacder iti sangoanan ti nailangitan a trono ni Osiris, nga Ucom. Sadiay ipalawagna amin dagiti inar-aramidna ken ni Osiris ken dagiti uppat a pulo ket dua a cacaduana a didiosen” (p. 84).

No mapagustoan ti cararua dagiti didiosen, “dagdagus a maaclon iti arban ni Osiris. Ngem no saan, no masaracan nga adda pagcuranganna no matimbang cadagiti nailangitan a timbangan, maitappuac idia inferno, a derderen ti “Mangalun-on.” Ta dagiti laeng nalinteg, dagiti laeng awanan-basol, ti naipagarup a maiparbeng iti agnanayon a biag” (pp. 86-87).

Ituloy ni Brown: “Ti sangcataoan sadinoman a lugar, idia Mexico ken Iceland, idia Zululand ken Tsina, maaramid sumuroc wenno cumurang ti isu met laeng a pammugto gapu iti gaedda a mangsolbar iti burburtia ti caadda. Ket daya ti macagapo no sapay a masaracantayo daytoy naricut a capanunotan iti napapatay ken napagungar a didiosen.

“Cadagidi nasapsapa a tiempo daya a capanunotan rimmang-aya saan laeng cadagiti Babiloniano ken Egiptiano, no dipay ket cadagiti barbaridad a tribu iti Greco ken cabangibangna...Dagitoy a misterio simmalogda a naggapu idia Trace wenno iti ballasiw ti baybay manipud iti Egipto ken Basbassit nga Asya...Indir-ida nga iti tunggal tao, numanpay casano ti capanglaw wenno kinarungsotna, adda lugarna sadi langit. Ti laeng masapul nga aramiden ti maysa [a tao] isut’ pannacaiyaltasna cadagiti palpalimed ti culto...sa maipatalged kencuana ti pannacaisalacanna, ket ti kinapalalo iti visio ken kinadakes ti moralidadna saanda a maserraan dagiti ruangan ti paraiso iti rupana. Naisalacanen iti agnanayon” (pp. 96-99).

Cancanayon latta a tarigagayan ti tao ti agbiag a saan a pulos matay. Daytoy lubong ken amin nga idatagna dina pulos mapnec ti sangcataoan. Cadagiti isuamin a sigsiglo ti sangcataoan binirbirocna ti kinatalged ken ragsac iti inanamana a mapan sadi langit apaman a matay. Nacaladladingit ta, inaracupna dagiti pammati a saanna a mapanecnecan a pudno.

Ti laeng Dios ti macaammo cadagiti sungbat dagiti misterio ti biag ken patay ken ipalgacna ida iti Saona, ti Nasantoan a Biblia. Maisubarngi iti inangipagarup dagiti adu, saan nga icari ti Dios cadatayo a mapantayo sadi langit no mataytayo. No di ket, cuna ni Jesus a dagiti agballigi makipagturayda Kencuana iti dumteng a Pagarian ti Dios a maipasdec ditoy daga intono agsubli (Paltiing 3:21; 5:10; 11:15).

Ti Tarigagay Ni Pablo a ‘Pumanaw Ken Mapan Ken ni Cristo’

Indaton ni apostol Pablo ti biagna a mangicasaba iti naimbag a damag iti Pagarian ti Dios (Aramid 14:22; 19:8; 20:25; 28:23, 31). Cabayatanna, nagdas-al kencuana ti pannacaidadanes, pannacamalmalo ken naming-adu a nabalud. Idi insuratna ti suratna cadagiti taga-Filipos ib-

ibturanna ti tiempo ti pannacaipupocna iti taengna idia y Roma. Ammo ni Pablo nga adda turay ti gobierno Romano a mangbitay cadagiti balud. Ammo ni Pablo no ania ti dumteng kencuana iti masacbayan, no mabitay wenno mawayawayaan.

Iti Filipos 1:23-24 insuratna ti dua a mabalin a pagtungpalanna: "...ta addaac iti nagbaetan dagitoy dua. Tarigagayac unay ti sumina iti daytoy a biag ket tumiponac ken Cristo – nasaysayaat daytoy para caniac. Ngem nasken unay nga agbiagac pay gapu cadacayo."

Adu dagiti mangipagarup iti daytoy sao ni Pablo a mamati nga apaman a matay mapan tumipon ken Cristo sadi langit. Nupay casta, saan a casta daytoy.

Ammo ni Pablo a no mapapatay mapan iti tanem, ket agtalinaed ti bangcayna iti tanem agingga iti tiempo ti panagungarna. Ammo ni Pablo dayta, gapu ta awan ti aniaman a panunot dagiti natay, ket iti sumaruno a canito iti iriringna makitiponton iti agsubli a Mesias, ni Jesus, a caduana dagiti sasanto iti tiempo ti panagungar.

Daytoy a panagungar intono agsubli ni Cristo insurat ni Pablo iti Iglesia idia y Tesalonica: "Ta ti APO a mismo bumabanto manipud langit. Addanto maipuccaw a bilin; agtimecto ti arcanghel; aguninto ti trumpeta ti Dios. Umunanto nga agungar dagiti natay a nagtalinaed iti pammati ken Cristo" (1 Tesalonica 4:16).

Ammo ni Pablo nga itinto laeng tiempo a masacbayan ti pannacapagungarna ket maitipon ken Cristo. Ammona nga iti dayta a tiempo isu ken dagiti dadduma a matalec a babaonen ti Dios awatendanto ti parabur nga agnanayon a biag iti Pagarian.

Calpasanna, idi maammoanna ti pannacacondenarna a mapapatay (2 Timoteo 4:6-7), insuratna daytoy dumteng a tiempo. "Ita, agur-urayen caniac ti gunggona ti balligi, ti corona ti kinalinteg nga ited ti Apo, ti nalinteg nga Ucom, iti dayta nga Aldaw – ket saan la nga agpaay caniac ngem uray pay cadagiti amin a siaayat nga agur-uray Kencuana nga agparang" (versiculo 8). Ammo ni Pablo a ti gunggonana dumtengto "iti dayta aldaw" – ti aldaw ti "panagparangna" – imbes nga iti canito ti ipapatayna.

Ti nagbaetan manipud iti maudi a panunot ni Pablo a cas tao agingga iti tiempo a makitana ni Cristo iti panagungar caslanto apagdaricmat, gapu ta ipakita ti Biblia nga awan ammo dagiti natay (Eclesiastes 9:5). Isut gapuna nagsurat ni Pablo iti cas insuratna cadagiti taga-Filipos.

Napan Cadi Ni Elias Sadi Langit?

Maysa a biblical a pasamac nga isitsitar dagiti adu iti panangsarurongda iti pammati a mapan sadi langit dagiti nalinteg no matayda iramanna ni profeta Elias. Ni Elias profeta ti Dios idi maicasiam a siglo S.C. (Sacbay ni Cristo). Ipalawag ti Biblia a "naipangato ni Elias sadi langit babaen ti maysa nga allawig" (2 Ar-Ari 2:11). Ngem subarngien cadi daytoy ti pannacsi ni Jesus, a mangipalawagto 900 a tawen calpasan ti tiempo ni Elias nga "awan ti immuli sadi langit malacsid ti Anac ti Tao a bimmaba manipud langit"? (Juan 3:13).

Casano ti panangilawlawagtayo ti daytoy casla panagsupadi a biblical? Ti as-asideg a panangkita ipakitana a dagitoy dua a versiculo silalaca a mapagtipon ida.

Ti naannad a panangadal ipakitana ti tallo a "langit" a napaypaysot' pannacaisalaysayna iti Biblia. Maysa ti pagnaedan ti Dios – ti ayan ti tronona – ken ti langit nga ayan ti nagungar nga

Jesus ita nga aldaw. No ni Cristo ti masao, nga isu ti Nangato a Paditayo, cuna ti Biblia: “Adda cangatoan a paditayo a situtugaw iti macannawan ti trono ti Natan-oc nga Ari sadi langit” (Heb. 8:1). Nasinnunuo ti pannacaawag ti langit a taeng ti Dios (Deuteronomio 26:15).

Sabali pay a langit nga insalaysay ti Biblia isut’ aw-awagantayo iti yuyeng. Isut pagsasaadan ti bulan, dagiti planeta, cometa, init ken dagiti bituen. Insawang ni David dagitoy idi pinanunotna ti nacacascasdaaw a pinarsuat’ ima ti Dios, nga insalaysayna “ti langit nga inaramidmo, ti bulan ken dagiti bituen nga insaadmo” (Salmo 8:3). Adu dagiti escritura a mangipalawag cadagiti “bituen sadi langit” (Genesis 26:4; Deut. 1:10; 28:62; Isaias 13:10).

Adda pay sabali a langit a naipalawlaw iti planetatayo, ti angin a naglaocan ti ocsihena ken dadduma pay nga anag. Daytoy a langit – ti tangatang ti daga – naisalaysay cadagiti versiculo ti Genesis 7:11-12, a nangisalaysay iti dackel a layus idi tiempo ni Noe: “...naluctan dagiti amin a tawa ti langit [tangatang] ket nagtudo iti unos ti uppap a pulo nga aldaw ken rabii.” Sasaoen met ti Biblia dagiti “tumatayab ti langit,” dagiti agampayag iti tangatang (Job 35:11; Jer. 16:4).

Tapno maipatuldo no ania a langit ti cayat a saoen ti versiculo ti Biblia, masapul nga ammirisentay a siaannad ti cababagasna. Ti cababaan a paset daytoy maicatlo a kita ti langit – ti tangatang ti daga – ti nacaipanan ni Elias. Riparentayo ti pammanecne.

Iti sacbayna imbaga ti Dios ken ni Elias nga iconsagrarna ti maysa a tao a managan Elisa (Eliseo) a mangsucat kencuana a profeta (1 Ar-ari 19:16). Calpasanna, bayat ti pannagna ni Elias ken Elisa, kinuna ni Elias ken ni Elisa (Eliseo), “Ania ti cayatmo nga ipaayco kencia sacbay a maipanawac?” (2 Ar-ari 2:9). Nagsarsaritada maipanggep ti parabur ti Dios ken ni Elisa (Eliseo) a mamalubos kencuana a sumucat ken ni Elias.

“Pagammoan, adda umap-apuy a lugan a pakigubat a ginuyod dagiti umap-apuy a cabalio a nagna iti nagbaetanda; naipangato ni Elias sadi langit babaen ti maysa nga allawig” (versiculo 11). Awanen ni Elias. Ni Elisa (Eliseo) itan ti ammo dagiti dati a pasurot ken adalan ni Elias a baro a panguloda. “Idi nakita dagiti limapul a profeta ni Eliseo kinunada, ‘Adda ken ni Eliseo ti bileg ni Elias!’” (2 Ar-ari 2:15).

Adu dagiti escolar ti Biblia ken dadduma nga agbasbasa ti mangipagarup nga iti dayta a canito nagbalin nga immortal (di-matay) ni Elias ket naipan sadi langit a pagtaengan ti Dios. Saan a castoy ti naaramid. Sabali ti ammo dagiti annac dagiti profeta. Ammoda a basta impanaw ti allawig ni Elias ket inyalisna iti sabali a lugar ditoy rabaw ti daga. Impuccawda ken ni Eliseo: “Adda limapulocami ditoy a napipigsa a lallaki. Intayo sapulen ti apom. Nalabit nga impanaw ti espiritu ti APO ket imbatina iti maysa a bantay wenno iti maysa a tanap” (2 Ar-ari 2:17).

Nasecna dagiti adalan iti talingenngen ni Elias, isu a nangibaonda iti pangen ti limapul a lallaki a mangbiroc kencuana. Sipapasnec a nagsukisocda iti tallo nga aldaw ngem dida nabirocan (2 Ar-ari 2:17)

Sabali pay a versiculo ti natalipupos a mangipanecne a saan a napan ni Elias sadi langit. Inlanad ti Biblia a nagsurat ni Elias ken ni Jehoram, ti ari ti Juda, sumagmamano a tawen calpasan ti panangipanaw ti allawig kencuana.

Riparenayo ti panagsasaruno dagiti paspasamac nga inlanad ti Biblia para cadatayo. Ti naudi nga ar-aramid ni Elias a nailanad ken nafetsaan napagteng idi panagturay ni Ahazias nga ari nga

Israelita idi imbaga ni Elias iti ari a matay gapu cadagiti basbasolna (2 Ar-ari 1:3, 17). Nagpaut ti panagturay ni Ahazias iti agangay a macatawen laeng idi ca. 850 S.C. (Sacbay ni Cristo).

Ti pannacaipanaw ni Elias ken ti panangsucat kencuana ni Eliseo nailanad iti sumaruno a capitulo, 2 Ar-Ari 2. Maituloy ti estorya dagiti paspasamac iti cabibiag ni Eliseo, agraman ti panagsaracda ken Jehosafat, ari ti Juda (2 Ar-Ari 3:11-14). Calpasan ti sumagmamano a tawen, ni Jehoram, nga anac ni Jehosafat, ti simmucat ken amana cas ari ti Juda ca. 845 S.C. (2 Ar-ari 8:16).

Nagbalin a dakes nga ari ni Jehoram, indauloanna ti nasion ti Juda nga immalsa a maibusor cadagiti bilbilin ti Dios. Iti sumagmamano a tawen iti panagturay ni Jehoram, ken sumagmamano a tawen nanipud pannacaipanaw ni Elias, nagsurat ni Eliseo ken ni Jehoram ket binallaaganna ti nacaro a pagtungpalanna gapu cadagiti basbasolna. Nailanad daytoy a surat iti 2 Cronicas 21:12-15.

Pinanecnecan daytoy a surat a nabiag pay laeng ti profeta (Elias) ditoy rabaw ti daga sumagmamano a tawen calpasan ti panangitayab ti allawig kencuana ket sinuctan ni Eliseo. Pinili ti Dios ni Eliseo cas profetanas, isu nga impanawna ni Elias a sibabagi ket inyalisna iti sabali a disso, a nagbiaganna iti sumagmamano pay a tawen – cas ipakita ti suratna ken ni Jehoram.

Awanen ti sabali nga imbaga ti Biblia cadatayo maipapan ken ni Elias calpasan ti panagsuratna ti surat. Ngem natay met laeng, ta ti Heb. 9:27 ibagana cadatayo “Naituding a matay ti tao iti maminsan.” Ni Elias, cas cadagiti dadduma a profeta ken nalinteg a tattao idi Daan a Tulag, natay iti pammati, a saanna a naawat ti agnanayon a biag nga incari ti Dios (Hebreo 11:39).

Cas ipakita dagitoy a versiculo, ti naannad a panangbasa cadagiti Escritura ipakitana a milagro ti panangipanaw ti umap-apuy a lugan ken ni Elias ket inyalisna iti sabali a disso ditoy daga, saan ketdi nga agnanayon a biag sadi langit.

Adda Cadi Sadi Langit Dagiti Naisalacan A Tattao?

“Calpasan daytoy, nangngegco ti casla timec ti adu a tattao idia langit, incancantada: ‘Madaydayaw ti Dios! Ti pannacaisalacan, dayaw ken pannacabalin cucua ti Diostayo!’ (Paltiing 19:1).

Siasino dagiti adu a tattao? Dagiti timec a mangdaydayaw iti Dios timec cadi dagiti tattao nga agbibagi sadi langit? Adda cadi siasinoman a tao nga immuli sadi langit?

Ti nalatac a pannursuro a no matay dagiti Cristiano dagdagus a mapanda sadi langit, pagtaenganda iti agnanayon a taeng.

Ngem masaracantayo cadi ti casta a pannursuro iti Biblia?

Riparenyo iti Juan 3:13: “Awan ti immuli sadi langit malacsid ti Anac ti Tao [ni Jesu Cristo] a bimmaba manipud langit.”

Daytoy nga escritura dua ti napangruna a punto a salaysayentayo ditoy. Umuna, dagitoy ti mismo a sasao ni Jesus. No adda siasinoman a napan sadi langit, ammo coma ni Jesus maipapan dita.

Maicadua, inlanad ni Juan dagitoy a sasao adu a tawen calpasan ti ipapatay ni Jesus ken yuulina sadi langit – ket paspasingkedanna pay laeng nga awan ti sabali ngem ni Jesus iti napan sadi langit.

Makintimec, ngarud, iti nangngeg ni Juan idi inlanadna iti libro ti Paltiing ti nangngeg ken nakitana? Impatuldonga a dagiti adu a timtimec iti libro. Riparentayo ti dua a pangarigan. Umuna: “Innem ti payac ti tunggal maysa cadagiti sibibiag a parsua, ket mata amin iti uneg ken ruar ti payac. Aldaw-rabii a dida sumardeng a mangicancanta: ‘Santo, santo, santo, ni Apo Dios a Mannacabalin-amin, Isu nga adda idi, adda ita ken umayto!’” (Paltiing 4:8).

Maicadua: “Icanta dagiti uppat a sibibiag a parsua dagiti canta ti dayag, pagdayaw ken pagyaman iti situtugaw iti trono nga agbiag nga agnanayon nga awan inggana. Tunngal agcantada, agrucbab dagiti duapulo ket uppat a panglakayen iti sangoanan ti situtugaw iti trono ket ag agdayawda Kencuana nga agbiag iti agnanayon nga awan inggana. Ipurruacdo ti coronada iti sangoanan ti trono sada cuna: ‘Maicarica, Apo ken Diosmi, nga umawat iti dayag, dayaw ken pannacabalin. Ta pinarsuam dagiti amin a bambanag, ket babaen ti pagayatam, naparsua ken naiccanda iti biag” (versiculo 9-11).

Ipakita ti Biblia nga adu a ribu dagiti angheles ti agparang iti sangoanan ti trono ti Dios, ket agsasaoda iti napigsa a timec. “Kimmitaac manen, ket nangngegco ti timec dagiti rinibu ken riniwriw nga angheles. Linawlawda ti trono, dagiti sibibiag a parsua ken dagiti panglacayen, ket incantada iti napigsa: ‘Ti Cordero a napapatay maicari nga umawat iti pannacabalin, kinabacnang, kinasirib ken kinapigsa, dayaw, dayag ken pannacaitan-oc!’” (Paltiing 5:11-12).

Nakitatayon nga ipakita dagiti Escritura nga awan ti siasinoman a tao – malacsid ni Jesus a Mesias – ti simrec sadi langit. Ngarud, dagiti timec a naipatuldo iti Paltiing 19, isu dagiti angheles a nanglawlaw iti trono ti Dios.

Ti Mannanacaw A Nailansa Iti Crus

Bayat ti pannacaibitin ni Cristo a matmatayen iti crus, imbagana iti maysa a condenado a criminal a caduana a nailansa, “Ibagac kenca daytoy: Ita nga aldaw, makipagyancanto Caniac idia Paraiso” (Lucas 23:43). Ipagarup ti adu a tattao nga impatalged ni Jesus iti dayta tao a maicadua Kencuana a mapan sadi langit iti dayta met la nga aldaw. Ngem daytoy cadit ti napaypayso nga imbagana?

Umuna a saludsodentayo, ayanna ti paraiso nga imbaga ni Cristo? Ti sao a naipatarus a “paraiso” naaramat ti dua laeng a daras iti Baro a Tulag. Agpadpada dagitoy ti nangipatuldo iti lugar nga ayan ti Dios.

Iti 2 Corinto 12:2-4 insalaysay ni Pablo iti parmatana, nga am-ammona ti tao “a naipangato idia Paraiso” (versiculo 4). Cuna ni Pablo a daytoy paraiso adda iti “maicatlo a langit” (versiculo 2) – ti taeng ti Dios.

Ibaga ni Jesus cadatayo nga “iti cayo ti biag” adda iti minuyongan (paraiso) ti Dios” (Paltiing 2:7). Ilawlawag ti Paltiing 22:2 a ti cayo ti biag addanto iti Baro a Jerusalem. Bumababa ti Dios manipud ti langit ket agtaengto iti daytoy Baro a Jerusalem (Paltiing 21:2-3) calpasan dagiti panagungar a naisalaysay iti Paltiing 20. Daytanto laeng a tiempo a makipagtaeng dagiti tattao

iti Dios iti daytoy a paraiso. Pagtitiponen dagitoy nga escritura ket makitatayo a ti paraiso nga imbaga ni Cristo, a pakipagtaengan dagiti tattao iti Dios, itinto pay laeng masacabayan a tiempo.

Casano nga ammotayo a daytoy ti cayat a saoen ni Cristo?

Ammotayo gapu tas silalawag a cuna ti Biblia a ni Jesus saan nga immuli idia paraíso iti daydi aldaw ti ipapatayna! Napan iti tanem. “Inyawatco cadacayo ti cangrunaan nga inawatco: a natay ni Cristo gapu cadagiti basoltayo, cas nailanad iti Nasantoan a Surat; a naitanem ket napagungar iti maicatlo nga aldaw, cas nailanad iti Nasantoan a Surat” (1 Corinto 15:3-4).

Riparenayo ti imbaga ni Cristo ken ni Maria Magdalena apaman a calpasan ti pannacapagungarna: “Dinac iggaman, ta diac pay nagsubli ken Amac...” (Juan 20:17).

Entero a tallo nga aldaw calpasan ti pannacatayna, mismo a ni Jesus ti nangibaga a silalawag nga saan pay nga immuli sadi langit!

Nagindeg ni Jesus iti tanem iti tallo nga aldaw ken tallo a rabii (Mateo 12:40). Awan sadinoman ti naggunaan dagiti Escritura a naitanem ti bagina ngem ti cararuana napan iti sabali a lugar. Natay ni Jesus ket naitanem. Saan ngarud a mabalin ti matmatay a criminal ti napan nakitipon ken ni Jesus idia paraíso iti dayta nga aldaw, gapu ta awan [ni Jesus] sadiay.

No saan nga ibagbaga ni Jesus a mapan ti tao idia paraíso iti dayta nga aldaw, ania ti ibagbaga ni Cristo kencuana?

Ti nagbabawi a mannanacaw napalinteg ti panunotna bayat ti pannacailansana iti crus iti abay ni Jesus (Lucas 23:39-41). Kinunana ken ni Cristo, “Jesus, laglagipennac inton umayca iti pagariam” (versiculo 42).

Ti mannanacaw, cas iti siasinoman a matmatayen, nagsapul iti liwliwa ken pannalged. Ni Jesus ti nangted.

Ti sungbatna, “Ibagac kenca ita nga aldaw” isut “maysa a gagangay a pagsasao ti Hebreo...a cancanayon a maar-aramat cadagiti nainaca a panangigunamgunam” (*The Companion Bible*, 1990, Appendix 173, p. 192).

Caadoan ti di-pannacaawat nga agtaud iti palawag ni Cristo lumtuad gapu ta ti Biblia casisigud nga awan dagiti culdit (punctuation). Idi laengen naglabas ti adu a siglo a dagiti culdit a marca makitatayo a naisingit cadagiti Inglis a version [ti Biblia]. No nainayon dagiti culdit, natiritir ti cayat a saoen ni Jesus ket naulpan daytoy pagsasao ti Hebreo.

Di pulos insawang wenno kinayat nga ibaga ni Jesus nga iti matmatayen a tao mapan idia paraíso iti daydi met laeng nga aldaw. Pakirkireden ni Jesus ti pakinakemna iti nainaca a pannalgedna kencuana a dumtengto iti tiempo, iti masacabayan a pagarian ti Dios ditoy daga, isunton ti panagungar daydiay tao ket makitananto manen ni Jesus. Maibaga ni Cristo daytoy gapu ta makitana ti nagbabawi a cababalin daydiay tao a nangbigbig a ni Jesus cas Mesias.

Laglagipentayo coma nga, idi insaclang dagiti nangidarum ken dagiti guardia ni Jesus iti sangoanan ni Ponso Pilato, imbagana cadagiti nangtiliw Kencuana, “Saan a ditoy lubong ti yan ti pagariac” (Juan 18:36). Iti daytoy nalawag a palawag pinasingkedanna a ti pagturayanna, ti

pagtaenganna, ti gobiernona – ti paraiso ti Dios – adda iti panawen a masacbayan. Maipalgacto ti Pagarian ti Dios iti maicadua a yaay ni Cristo.

Daytoy nagarbo a pasamac rumbeng laeng a matarusan no maawatantayo iti tiempo ti plano ti panangisalacan ti Dios ken dagiti naicari a panagungar a naisalaysay iti Biblia.

Nayuli Cadi Ni Enoc Sadi Langit?

Adda dadduma a tattao a mamati a ti Genesis 5:24 ken Hebreo 11:5 ipalawagda nga innala ti Dios ni Enoc sadi langit. Ngem daytoy cadi ti sasaoen dagitoy a versiculo?

Ibaga cadatayo ti Genesis 5:24 a “Nagbiag iti pannakicadcadua [ni Enoc] iti Dios. Calpasanna, nagpucaw, agsipud ta innala ti Dios.” Innayon ti Hebreo 11:5: “Babaen ti pammati nailisi ni Enoc iti ipapatay. Nayuli ketdi iti yan ti Dios, ket awan ti nacasarac kencuana agsipud ta innala ti Dios. Cuna ti Nasantoan a Surat a sacbay ti pannacayuli ni Enoc, naay-ayona ti Dios.”

Ni maysa cadagitoy nga escritura ti mangibaga cadatayo no casano wenno sadino ti nangipanan ti Dios kencuana, isuna laeng nga innalana. Innala cadi ti Dios sadi langit ni Enoc? Silalawag a saan, agsipud ta mismo ni Jesus kinunana nga “awan ti immuli sadi langit malacsid ti Anac ti Tao a bimmaba manipud langit...”

Maysa pay, nailista iti Hebreo 11 dagiti adu a matalec a tattao iti Biblia (agraman ni Enoc) ngem ginibusanna a “Nagun-od amin dagitoy a tattao ti nasayaat a pacasaritaan gapu iti pammatida! Nupay casta, dida naawat ti incasri ti Dios” (versiculo 39). Silalawag, ngarud, a ni Enoc saan nga immuli sadi langit wenno dina naawat ti naicari nga agnanayon a biag.

Ania ngarud ti napasamac ken ni Enoc? Lawlawagan ti Genesis 5:23 nga iti camaudianan natay ni Enoc. “Nagbiag pay iti 365 a tawen.” Nagbiag iti 365 a tawen ket. Awanen. Saanen a sibibiag ken makicadcadua iti Dios. Ti balicas nga “amin dagiti aldaw” naaramat iti walo a tattao iti daytoy met laeng a capitulo – nalawag a natayda amin.

Ibaga cadatayo ti Hebreo 11:5 nga ni Enoc “innala” [ti Dios]. Isu met laeng dayta sao ti Greico ipatuldonga a ti bangcay ni panglacayen a Jacob ”innala”[da] manipud Egipto (a nacatayanna) nga impan idiay Sekem, a nacaitanemanna.

Dagiti Escritura dida isalaysay amin dagiti ramitramit no aniat napasamac ken ni Enoc. Nupay casta, inlanadda, a ni Elias, iti padana a wagas, sibabagi nga innala ti umap-apuy a lugan ngem natay met laeng calpasanna (kitaenyo ti “Napan Cadi Ni Elias Sadi Langit?,” p. 21). Casta met, imbilin ti Dios a mapan ni Moises iti tapaw ti Bantay Nebo a pacatayanna – a maymaysana (Deuteronomio 32:48-50). Ti Dios ti nangitanem iti bagina iti disso a saan a masaracan (Deuteronomio 34:5-6), nalabit tapno saan a pagbalinen [dagiti tattao] a pagrucbaban ti nacaitanemanna. Casta met ngata ti napasamac ken ni Enoc.

Ti Panagungar: Sungbat Ti Dios Iti Biag Calpasan Ti Ipapatay

“No matay ti tao, agbiagto aya manen?” (Job 14:14). Daytoy a saludsod kiniburna ti nakem dagiti tattao manipud idi tiempo ti ugma agingga cadagitoy aldawtayo.

Iti Biblia pinaltiingan ti Dios ni panglacayen a Job saan laeng a mangilantad iti daytoy napangruna a saludsod no di ket itedna met laeng ti sungbatna cadatayo. Iti isusungbatna iti Dios,

kinuna ni Job: “Ngem mangnamnamaac iti nasaysayaat a tiempo; agingga nga agpatingga daytoy agdama a rigatco. Calpasanna, ayabannacto ket sumungbatac; maay-ayocanto caniac a parsuam” (Job 14:14-15).

Pinasingkedan ni Job a ti natay agbiag manen babaen ti panagungar.

Dadduma a versiculo iti Daan a tulag pasingkedanda met ti panagungar. Cas pangarigan, ti Daniel 12:2, ipadtona iti tiempo a masacbayan inton “Adunto cadagiti natay ti agbiagto manen...”

Ngem ti dalan ti agnanayon a biag saan nga entero a naawatan cadagidi nga aldaw. Masapul ti yaay ni Cristo a mangipalgac iti kinapudno. Kinuna ni Jesus: “Siac ti panagungar ken ti biag. Ti siasinoman a mamati Caniac, uray pay no matay, agbiagto” (Juan 11:25).

Babaen ken Cristo ti pannacapadastayo iti bucod a panagungartayo manipud iti patay. “Cas iti ipapatay ti amin a tao gapu iti pannakipagmaymaysada ken ni Adan, casta met ti panagungarto ti amin a tao gapu iti pannakipagmaymaysada ken ni Cristo” (1 Corinto 15:22).

Ti pannacaisursuro ti naimbag a damag iti panagungar – a malisian ti tao iti pannacabalin ti tanem [patay] – idasigna ti Cristianismo cadagiti relihion ken filosofia idi umuna-a-siglo. Cadagiti secta Judio ti capanunotan maipapan ti panagungar banag a pagsisinnuppiatan. Adda dagiti mangipapilit ti panangilibacda nga agungar dagiti natay, ket dadduma met ti agsao nga agungarda (Aramid 23:8).

Ti lubong a nagbiagan ni Jesus, malacsid ti kina-Judioda, napalalo ti pannacaallucyda iti cultura ti dua nga emperio – Greico ken Romano – a nagsaruno a nangsacup iti dayta a lugar iti adu a siglo. Dagiti relihion Greico ken Romano bassit ti pangnamnamaanda para cadagiti natay.

“Ti daan a pammati ti Greico, ken ti Romano a capadana, itandudona nga apaman a matay ti bagi ti simmina a cararua agbiag iti nacacaasi a casasaad...Ti kinaladingit, kinaulimec ken kina-awan namnama casla am-ampayaganda ti biag calpasan ti ipapatay...Ti patay cadagiti tattao cadagidi nga aldaw isut camaudianan a didigra” (J.B. Phillips, *Ring of Truth: A Translator's Testimony*, 1967, pp. 40-41).

Ti New Bible Dictionary pasingkedanna ti nacudrep a langa dayta nga aldaw ket ibagana cadatayo a ti panagungar ni Cristo intedna cadagiti tattao ti nasursuroc ngem rimat ti namnama. “Ti cakellaatan a cababalin ti damo a panangasaba Cristiana isu ti panangigunamgunamna iti panagungar. Dagiti immuna a mangascasaba natalgedda a nagungar ni Cristo, ket natalged, cas banagna, a dagiti mamati agungardanto met. Daytoy ti nangidasig cadacuada cadagiti amin a sabsabali a mannursuro idi ugma a lubong...Awanen ti ad-addat' a cababalin uray pay ti casayaatan a capanunotan iti daydi nga aldaw ngem ti kina-awan namnama iti sangoanan ni patay. Silalawag a ti panagungar isut capangrunaan para ti pasmmati ti Cristiano” (*New Bible Dictionary*, 1996, p. 1010, “Resurrection”).

Ti Kinapudno A Nangirussuat Iti Iglesia

Ti macapetpet a kinapudno ti panagungar ni Jesus a Mesias isut' nangirussuat iti Iglesia ti Baro a Tulag. Iti panangasabana iti aldaw ti pannacaipasdec ti Iglesia, cas nailanad iti Aramid 2, inggallangungan ni apostol Pedro ti naimbag a damag:

“Cacabsat nga Israelita, denggenyo dagitoy innac ibalicas! Nadiosan apanggep ti nacaibaonan ni Jesus a taga-Nazaret. Napanecnecan cadagiti milagro, datdatlag ken pagilasinan nga inaramid ti Dios babaen Kencuana. Ammoyo daytoy ta naaramidda iti imatangyo. Iti pagayatan ken pannacaammo ti Dios, inkeddengna a mayawat ni Jesus cadacayo. Pinapatayyo babaen ti pammalubosyo nga ilansa dagiti managbasol iti crus. Ngem pinagungar ti Dios agsipud ta winayawayaanna cadagiti ut-ot ni patay. Saan ngamin a mabalin nga iturayan ni patay” (Aramid 2:22-24).

Ti damag ti panagungar ni Jesus ti Nazaret nagwaras a casla dalluyon iti entero a daga. Natignay dagiti adalan ni Jesus ket rinugyanda ti naganetget a panangasaba. Ti naibilang a ragup dagiti garamugam a Judio iti saan a nabayag dimmackel iti narangpaya nga Iglesia.

Cadagiti nasapa nga al-aldawna ti Iglesia dimmackel cadagiti rinibribu (Aramid 2:41; 4:4). Namnama ti inwaras ti maladaga nga Iglesia – namnama ti agnanayon a biag babaen ti panagungar. Babaen ti pammaltiing ti Dios insursuro dagiti disipulo nga amin dagiti mangaclon ken ni Jesus cas bucodda a Mangisalacan, agbabawi, mabuniagan ken awatenda ti Espiritu Santo mapagungar (idilig ti Aramid 2:38 ken Roma 8:11).

Ti panagungar a pinadpadaanan dagiti disipulo saan a basta ania a kita ti nababa-a-pagrucodan ti gudua laeng a biag cas iti pammati dagiti Greico ken Romano a naiwayat ti labes ti tanem. Naayaban dagiti disipulo tapno “agurnongdanto iti kinabacnang nga agbalinto a natibker a fondasion iti masacbayan, ket maragpatdanto ti napaypayso a biag” (1 Timoteo 6:19).

Imbaga ni Jesus cadacuada sacbay a nailansa [iti crus], “Gapu ta agbiagac, agbiagcayto met” (Juan 14:19). Inraman met ni Jesus cadagiti disipulona iti inrantana para ti isuamin a sangcataoan: “Immayac tapno maaddaanda iti biag nga awan pagcuranganna, ket maaddaanda a siwawadwad” (Juan 10:10). Ti nawadwad a biag nga imbaga ni Cristo maragpatna ti isuamin a pannacaaddana iti panagungar manipud ti ipapatay.

Ti Panagungar Mangted Iti Caipapanan Ti Biag

Iti lubong idi umuna-a-siglo adu dagiti agsisimparat a capanunotan maipapan iti biag calpasan ti ipapatay. Dagiti filosofio pagano inulpanda ti pannacaawat dagiti caadoan a tattao.

Pumada met ti casasaadtayo. Iti Makinlaud a lubong adu dagiti tattao a mamati nga awan ti adda iti labes ti tanem. Ti Atiesmo ken agnosticismo nangibatida iti marcada. Masapul ti lubong ti pannacangngegna ken pannacaawatna iti panagungar a casisigud a mensahe ni Cristo ken dagiti apostoles.

Adu dagiti tattao, cas cadagidi ugma a lubong, ti madandanagan maipapan iti ipapatay. Ti kinapudno ti panagungar nga indarirag ti Sao ti Dios maaturna ti panagsennaay ken kinaawan-namnama iti aniaman a pamay-an a mailacsid iti Dios.

Ti panangisawangna iti panagsubli ni Cristo ken ti cacuyucuyogna a panagungar dagiti matalec, pinakired ni Pablo dagiti mamati nga “aglilianniwanliwacayo ngarud babaen dagitoy a sao” (1 Tesalonica 4:18). Ti kinapudno ti panagungar mangted ti liwliwatayo iti gagangay a panagdanag maipan iti ipapatay.

Ti Panagungar: Kinapudno a Naisurat iti Pacasaritaan [ti Lubong]

Sapay ta patientay coma iti panagungar dagiti natay? Mapakired coma ti nakemtayo gapu ta ti panagungar pinasingkeda ti Biblia ken ti pacasaritaan ti lubong a kinapudno.

Calpasan ti pannacapatay ken pannacaitanemna, nagpucaw ti bangcay ni Jesus, ket uray dagiti cabusorna nga agtarigagay a mangsuppiat iti panagungarna dida mailawlawag ti cawaw a tanem. Ti panagungar ni Jesus pinasingkeda dagiti adu a nacasacsi – agraman dagiti 500 a tattao iti maysa a pasamac (1 Corinto 15:6). Ni Pedro, idi nagsao a cadduana dagiti amin nga apostol, siaalibtac a nangidarirag, “...Dacami ti macapanecnec cadagitoy [a bambanag]” (Aramid 5:30-32).

Calpasan ti sumagmamano a tawen casta met ti inlanad ni Pablo, “Pinagungar ti Dios [ni Cristo} manipud ken patay. Adu nga aldaw a nagparparang cadagiti kinacuycuyogna a napan idia Jerusalem manipud Galilea. Isuda itan dagiti saccina cadagiti tattao” (Aramid 13:30-31). Dagiti apostoles ken dadduma a miembro ti nasapa nga Iglesia situtulgog nga intedda ti biagda cas martir daytoy a kinapudno.

Tunggal Tao Iti Bucodna A Batang

Dagitoy a kinapudno maammoan ken naawatan dagiti adu nga agbasbasa iti Biblia. Ti saan unay a nalawag cadagiti adu isu ti isalaysay ti Biblia iti ad-adu ngem maysa a panagungar. Dagiti sursurat da apostol Pablo ken Juan agpadpada a pasingkedanda datyoy a kinapudno Iti 1 Corinto 15:22-23, insurat ni Pablo: “Cas iti ipapatay ti amin a tao gapu iti pannakipagmaymaysada ken ni Adan, casta met ti panagungarto ti amin a tao gapu iti pannakipagmaymaysada ken ni Cristo. Ngem tunggal maysa iti batangna: umuna ni Cristo; calpasanna, dagiti tattao, inton tiempo a yaayna.”

Ti macuna nga “umuna-a-bunga” ipasimudaagna nga adda dadduma a bunga a sumarsaruno. Nasinnunuo nga imbaga ni Pablo nga intuding ti Dios ti urnos ti planona a pangpasubli iti tunggal maysa [a tao] babaen ti panagungar. Saan a tunggal maysa mapagungar nga aggigiddan.

Dagiti mamati a mapan sadi langit wenno infierno dagiti tattao a matay nariribucanda cadagiti pacakitaan cadagiti Escritura a no idilig manmano laeng ti maisalacan. Masansan nga ibatayda ti panangipagarupda cadagiti cacastoy a versiculo cas iti Mateo 7:13-14: “Sumreccayo iti naillet a ruangan, agsipud ta nalawa ti ruangan, casta met ti dalan nga agturong iti agnanayon a pacadadaelan, ket adu ti agturong sadiay. Naillet ti ruangan ken narigat ti dalan nga agturong iti biag, ket manmano ti macasarac.”

Cadagitoy a versiculo ilawlawag ni Jesus ti mapasamac iti “daytoy agdama a dakes a panawen” (Galacia 1:4), a saan a pangayaban ti Dios a mabalbaliwan ti tunggal maysa itan. Mabasatayo iti Paltiing 12:9 ni Satanang “a mangal-allilaw iti entero a lubong.” Insurat ni Juan, “Ammotayo a cucuanatayo ti Dios, nupay adda ti entero a lubong iti babaen ti turay ti managdacadakes” (1 Juan 5:19).

Ti entero a sangcataoan naallilaw – cabayatan laeng ti tiempo. Kinuna ni Jesus, “Awan ti macaumay Caniac no saan a guyugoyen ti Ama a nangibaon Caniac; ket pagungarecto inton maudi nga aldaw” (Juan 6:44). Silalawag ti panangipatuldo ni Jesus ditoy a dagiti laeng naituding ti mapagbiagto iti dayta a panagungar – dagiti nasinnunuo nga inayaban ti Dios.

Isursuro ti Biblia nga iti daytoy naituding a panawen – ti panawen sacbay ti isusubli ni Cristo – ayaban laeng ti Dios ti bassit a paset ti sangcataoan a sumrec ken mairaman iti Pagarianna.

Ti Umuna A Panagungar

Ti panagungar dagiti maawagan itan – dagiti impatuldo ni Pablo cas umuna-a-bunga – naisalaysay met iti maica-20 a capitulo ti Paltiing.

Riparentayo no casano ti panangisalaysay ni Juan iti dayta panagungar dagiti umuna-a-bunga: “Ket nacakitaac cadagiti trono. Naiccan dagiti nacatugaw sadiay iti pannacabalin a mangucom. Nakitac met ti cararua dagiti napapatay gapu iti panangpanecnedda ken ni Jesus ken iti panangipacaammoda iti sao ti Dios. Saanda a nagdaydayaw iti narungsot nga animal ken iti ladawanna. Dida pinamarcaan dagiti mugging ken imada iti marca ti narungsot nga animal. Napagungarda tapno makipagarida ken Cristo iti unos ti sangaribu a tawen. (Saan a nagungar dagiti dadduma agingga a di malpas ti sangaribu a tawen). Daytoy ti umuna a panagungar” (Paltiing 20:4-5).

Riparenayo nga adda dadduma a mapagungar iti panagrugi ti 1,000 a tawen a panagturay ni Cristo – iti “umuna a panagungar.” Ti pannacaaramat ti balicas nga umuna ipakitana nga adda pay maysa a panagungar a sumaruno.

Sabali Pay A Panagungar

Isu met la a versiculo ti mangilawlawag, “Saan a nagungar dagiti dadduma agingga a di malpas ti sangaribu a tawen.” Adda sabali a panagungar calpasan ti umuna, ket iti daytoy a panagungar dagiti dadduma maaddaanda ti gundaway a macaawat ti pannacaisalacan. Maayabanda tapno matarusanda ti kinapudno ti Dios ken ti planona para iti panawen a no dadduma maipatuldo a “dackel a trono a puraw” ti panangucom (versiculo 11).

Daytoy a tiempo ti panangucom naisalaysay pay iti versiculo 12: “Nakitac dagiti natay, natan-oc ken nanumo, nga agtactacder iti sangoanan ti trono. Naluctan dagiti libro. Naluctan pay ti sabali a libro, ti libro ti biag. Naucom dagiti natay segun ti inarmidda a cas naisurat cadagiti libro.”

Dagiti mapagungar iti daytoy a grupo dida pulos naan-anay a naawatan ti kinapudno ti Dios. Ibilangtayo a ti caadoan amin dagiti tattao a nagbiag dida pulos nangnangeg ti kinapudno ti Dios. Imbes ta macondenar dagiti a tattao iti agnanayon a panagsagaba iti umap-apuy nga infierno, ti kinapudno ti Biblia ad-adda pay a macaliwliwa ken macapakired-nakem. Idiaya ti Dios ti gundaway a maaddaan ti agnanayon a biag ti tunggal maysa [a tao] – sumagmamano iti daytoy a panawen ngem riniwwariw [billions] a tattao iti sumungad a maicadua a panagungar.

Ti panangucom ad-adda pay ngem iti camaudian a pangngeddeng iti pananggunguna wenno panangcondenar. Ti panangucom maysa a pamay-an wenno wagas a maaramid bayat ti tiempo sacbay a mayulog ti camaudian a pangngeddeng. Dagiti maiccan manen iti mabiit, pisical a biag iti daytoy a panagungar (kitaen ti Ezekiel 37:1-14), iti damo a tiempo, maluctan ti nakemda iti kinapudno ti plano ti Dios. Maaddaanda iti gundaway a mangikeddeng no aclonenda ken surotenda ti pannursuro ti Dios wenno saan. Calpasan ti pannacakitada iti kinapudno, maucomda segun ti panangaramatda iti baro a pannacatarusda. Adu ti mangaclon iti dayta a kinapudno, agbabawi ken awatenda ti parabur ti Dios nga agnanayon a biag.

Aggigiddan A Mapagungar Dagiti Naglabas A Caputotan

Insawang ni Jesus iti daytoy tiempo idi kinunana nga uray dagidi managbasol idi nabayagen ti pannacadadaelna a ciudad ti Sodoma maaddaanda iti gundaway nga agbabawi inton panangucom iti masacbayan. Idi imbaonna dagiti adalanna a mangicasaba iti naimbag a damag (Mateo 10:9-14), imbagana cadacuada a masaracandanto dagiti saan nga umawat wenno dumngeg iti mensaheda. Maipapan cadagitoy kinuna ni Jesus, “Laglagipenyo nga inton Aldaw ti Panangucom, nalaglag-anto ti dusa nga ipalac-am ti Dios cadagiti tattao ti Sodoma ken Gomorra ngem cadagiti tattao iti dayta nga ili” (versiculo 15).

Ti kinaaddat’ pawayway iti dayta nga aldaw a maipaay iti Sodoma ken Gomorra ipakitana nga addanto gundawayda nga agbabawi ken sumrec iti Pagarian ti Dios. Maigapu daytoy, ta idi naglabas a biagda, saanda pulos naaddaan iti gundaway a mangammo iti Dios wenno iti wagasna wenno dida pulos natarusan ti nangngegda. Ti tiempo ti pannacaawagda iti pay laeng masacbayan. Saan a maicadua a gundaway iti pannacaisalacan daytoy. Daytoy ti damo a gundaway – ti umuna a gundaway nga agtignay babaen ti nalawag a pannacaawat iti kinapudno ti Dios.

Iti pumada a pangarigan, insawang ni Jesus a dagidi nabayagen a natay a tattao ti ugma a ciudad Asiriano ti Nineve ken ti biblical a “reyna ti Abagatan” idi capanawenan ni Solomon mapagungarda a maigiddan cadagidi capanawenan ni Cristo. Dagiti tattao cadagidiay a caputotan nagbiag ken natayda adu a siglo a nasapsapa, dida pulos natarusan ti pudno a Dios wenno ti planona a mangidiaya iti agnanayon a biag babaen ti Anacna a Jesus a Mesias.

Ti panangidiaya ti Dios iti pannacaisalacan cadagiti amin a nagbiag ken natay iti isuamin a panawen nga awan pulos ti pannacaammoda Kencuana ti mangipakita iti naindaclan nga asina cadagiti amin a tattao. Saan a mangidumduma ti Dios (Roma 2:11). Ayabanna amin dagiti tattao iti tiempo a rumbeng para cadacuada, ket maiccandanto amin ti agpadpada a nacascasdaaw a gundaway a macaawat iti paraburna a pannacaisalacan.

Pammanecnec Ti Maicatlo a Panagungar

Adda dadduma nga escritura a mangipatuldo a mapagungar ti maicatlo a grupo apaman a sacbay ti camaudian a pannacadadael dagiti managdacadakes iti dan-aw ti apuy.

Impalawag ni Jesus nga adda dadduma a mangiranta ken siaammoda iti pananguyawda cadagiti espirtual a palpalgac ti Dios a manglucac cadagiti nakemda tapno macatarusda. Dagitoy, kinunana, saandanto a mapacawan “iti daytoy a panawen wenno iti panawen a sumungad” (Mateo 12:31-32).

Nupay casta “amin a natay nga adda cadagiti tantanem mangngegdanto ti timecna [ni Cristo] agungardanto ket rummuarda cadagiti tantanemda...” (Juan 5:28). Uray dagiti dagiti saanto a mapacawan mapagungardanto manipud ti patay.

Daytoy a grupo iramanna laeng dagiti nangigagara iti panangiawacsida iti dalan ti biag ti Dios uray calpasan ti panangsagrapda idin ti silaw ti Dios, linac-amda ti nailangitan a sagut, inawatda ti pannacabagida iti Espiritu Santo, napadasanda ti kinaimbag ti Sao ti Dios” (Hebreo 6:4-6). Dagitoy sumagmamano a tattao a napacawan idin ken nagbabawi idin ngem calpasanna pinilida nga inwacsi ti Espiritu Santo ken ti awan-gatadna a pannacaammo nga inted ti Dios cadacuada.

Gapu ta “linaisda ti Anac ti Dios, inumsida iti dara a nangpatalged iti tulag a nangugas cadacuada iti basol ken nagsaoda iti maibusor iti managparabur nga Espiritu,” para cadacuada “awanen ti uray ania a daton a macaiccat cadagiti basolda. Ti la matda, isu ti nacabutbuteng a pannacaucom ken ti nacaam-amac nga apuy a manguram cadagiti bumusor iti Dios” (Hebreo 10:26-29).

Impalgac ti Dios nga iti camaudian a panungpalan dagiti nameclan ti kinamanagdacadakesda isu ti pannacauramda. “Kitaenyo, umayen ti aldaw a pannacauram dagiti amin a natangsit ken managdacadakes a tattao. Iti dayta nga aldaw, mauramdanto a casla arutang ket pulos nga awanto ti mabati cadacuada, uray ramut wenno sanga” (Malakias 4:1).

Isu ngarud a ti pannacadadael iti dan-aw ti apuy (Paltiing 20:13-14) iramanna dagiti sumagmamano a sisusukir a mangibabawi iti bucodda a panagalsa numanpay naiccanda cadagiti isuamin a gundaway nga indiaya ti Dios cadacuada.

Calpasanto amin daytoy mabasatayo: “Naitappuac ni Patay ken ti lubong dagiti natay iti dan-aw ti apuy. Daytoy ti maicadua nga ipapatay” (versiculo 14). Naan-anayen ti panangucom ti Dios. Dagiti naisalacan saandanto a pulos cabutengen ni patay.

Ni Cristo Ken Dagiti Nagsurat Iti Biblia Idiligda Ti Patay Iti Pannaturog

Aniat’ mapasamac iti maysa a tao no matay? Idilig ti Biblia ti patay iti casasaad ti turog. Talaga a saan a gagangay a “turog.” Isut turog nga awanan panunot, pannignay ti utec wenno aniaman a biag. Dagiti versiculo iti entero a Biblia ipakitada daytoy.

Cas pangarigan, insawang ni Job ti casasaad ti natay iti saan la a namnaminsan a daras. “Sapay a saanac pay la a natay idi apaman a naiyanacac? Sapay a diac pay la napucaw idi addac iti tian ni inac?...No natayac la coma idi, matmaturogac coman, wen, agin-inanaac coma itan... Idiy tanem, agsardeng ti kinadakes dagiti nakillo, ket sadiay, aginanan dagiti nabannog nga agtartrabaho” (Job 3:11, 13, 17).

Adu a siglo ti napalabas, ti biblical a pannacaisalaysay ti pannacatay ni Lazaro, maysa a gayyem ni Jesus, ipakitana a ti patay casla pannaturog. “Adda masakit a tao, ni Lazaro a taga-Betania” (Juan 11:1). Inkeddeng ni Jesus a mapan kencuana, ngem, tapno macaaramid iti milagro a pangpapigsana ti pammati dagiti adalanna, naguray agingga natay ni Lazaro.

Sacbay ti ipapanna idiy Betania, sinalaysay ni Jesus cadagiti adalanna ti casasaad ni Lazaro. Imbagana cadacuada a nacaturog ni Lazaro ket mapanna riingen (Juan 11:11-14). Simmungbat dagiti disipulo a nasayaat ti pannaturog tapno macatulong ti pannacaimbagna (versiculo 12). Silalawag ti panangibaga ni Jesus cadacuada, “Natayen ni Lazaro” (versiculo 14). Riparenyo nga inggunamgunam ni Jesus nga imbaga a natay ni Lazaro, ngem inggiddanna nga imbaga nga iti pannacatay maysa a casasaad a casla pannaturog.

Idi dimtengen ti tiempo a panagtignay ni Jesus, “Nagpuccaw iti napigsa a timec, ‘Lazaro, rummuarca!!’ Rimmuar ti natay a sipuputipot dagiti ima ken sacana iti lupot...’ Warwaranyo,” kinuna ni Jesus, ‘ket palubosanyo’” (versiculo 43-44).

Saan a napan ni Lazaro sadi langit wenno idiy infierno. Naitanem ket “naturog” agingga idi inayaban ni Jesus a rummuar iti tanem.

Nangaramid ti Dios iti naisangayan a milagro babaen ti panangpaungarna ken ni Lazaro manipud ti patay, ngem tunggal maysa sumrec iti casasaad a casla pannaturog no matay. Awan puot dagiti natay. Ti gagangay a pammati nga iti ipapatay ti bagi mapan iti tanem ket ti cararua agtultuloy nga adda puotna ket mapan sadi langit wenno inferno. Ngem, cas nakitatayon, daytoy a pammati saan a biblical.

Iti sabali pay a pannacaisalaysay ti casasaad dagiti natay, impatuldo ni Pablo dagiti natay a nalinteg a mapagungar a sumabatto ken Cristo iti tangatang a madamada a “nacaturog..”

“Daytoy ti pannursuro ti Apo nga ibagami cadacayo: Inton aldaw nga iyaay ti Apo, datayo a sibibiag ditayto unaan dagiti natayen. Addanto maipuccaw a bilin; agtimecto ti pangulo dagiti angheles; aguninto ti trumpeta ti Dios, ket ti Apo a mismo bumabanto manipud langit. Umunanto nga agungar dagiti natay a nagtalinaed iti pammati ken Cristo. Calpasanna, datayo a sibibiag iti dayta a tiempo, maurnongtayto a maicuyog cadacuada iti ayan dagiti ul-ulep tapno sabtentayo ti Apo idia tangatang. Iti casta, canayonton nga addatayo iti denna ti Apo” (1 Tesalonica 4:15-17).

Isu a cadagiti tanemda agungardanto, bumangonda a sumabat iti agsubli a Mesias a cacuyogna dagiti sibibiag ken Cristo. Agpangatodanto amin iti tangatang a sumabat ken Cristo iti umuna a panagungar. Agsublidanto amin ditoy daga a makipagturay Kencuana iti Pagarian ti Dios.

Dagiti natay nailadawan ti casasaadda a nacaturog, nga agur-uray iti panagungar, “nagwaras a capanunotan aginggat’ naladaw a paset ti maicalina a siglo” (The Decline of Hell, p. 35). Ti pannacasucat ti biblical a pannursuro napagteng sumagmamano a siglo calpasan ni Cristo. Ti nalawag a pannursuro ti Biblia isu a dagiti natay awan puotda, agur-urayda iti tanem. Nacaturogda, cas kinuna ni Jesus ken ni Pablo.

Saanda a macariing agingga iti panagungar.

Agtungpalto a bumangondanto amin – dagiti dadduma iti agnanayon a biag iti umuna a panagungar ket dagiti sabali iti pisical a biag iti sabali pay a panagungar 1,000 a tawen calpasanna. Cas kinuna ni Jesus, “Umayen ti tiempo a dagiti amin a natay nga adda cadagiti tantanem mangngegdanto ti timecna, agungardanto ket rummuarda cadagiti tantanemda” (Juan 5:28-29). Daytoy ti macaliwliwa ken macapakired-nakem a kinapudno a naipalgac cadagiti Escritura.

Ti Nacascasdaaw A Masacbayanyo

Iti lawag dagitoy a biblical a kinapudno, sadino ti pagsasaadantayo? Cas nakitatayon, dagiti pammati dagiti tattao maipapan iti casasaad ti langit ken inferno nacalawlawwa ken macariribuc ti nagsaadanda. Ngem adda maysa a banag a mabalintay a mapagnunummoanan: Nataytayo amin. Talaga, nga “ammo dagiti sibibiag a mataydanto ngem awan ammo dagiti natay” (Eclesiastes 9:5).

Ti idadateng ti ipapatay agam-ampayag iti ngatoen ti ulo ti sangcataoan nanipud pay caadda ti tao. No dagiti tattao ket pinetpetan ti panagbuteng iti ipapatay, tinagabu ida ti nadawel ken dimamacawan a pannacabag-en.

Ti *The Expositor’s Bible Commentary* ginupgopna no casano ti kinapudno ti panagungar, nga inladawan ti panagungar ni Cristo, binalbaliwanna ti pangtannawagan dagiti adu: “Idi immuna a siglo daytoy [panagbuteng iti ipapatay] napaypayso unay. Indagadag dagiti filosofo ti

panagcalma dagiti tattao iti sangoanan ni patay, ket natengngel daytoy dagiti dadduma. Ngem ti caadoan cadagiti tattao awan ti bang-ar nga naited daytoy cadacuada. Sapasap ti panagbuteng, cas ipakita ti awanan-namnama a timec dagiti naisurat cadagiti lapida dagiti tantanem. Ngem maysa cadagiti adu a nacascasdaaw a bambanag maipapan iti naimbag a damag ti Cristiano isu iti panangyadayona cadagiti tattao iti daytoy a panagbuteng...Naisalacanda nga addaan ti natalged nga inanama iti agnanayon a biag, ti biag a ti casayaatanna adda iti labes ti tanem” (Leon Morris, 1981, Vol. 12, p. 29).

Ipalgac ti Biblia a ti casayaatan a mapadasan ti tao adda iti labes ti tanem. Ipakitana cadatayo a dagiti nagbalbaliw a Cristiano tawidenda ti agnanayon a biag inton panagungar ket saanto pulos tuntonen idan ni patay.

“Isut gapuna nga inton macawesan ti agrupsa iti saanen a panagrupsa, ken inton macawesan ti bagi a matay iti saanen nga ipapatay, matungpalto ti Nasantoan a Surat: ‘Naparmeken ni Patay; pinarmec ti balligi!’

“O Patay, sadino ti yan ti balligim? O Patay, sadino ti yan ti panniludmo?” (1 Corinto 15:54).

Ti sumungad a biag dackel unay ti kinasayaatna ngem daytoy agdama nga apagbiit nga caadda. Isunto ti biag a nacawadwadwad iti panggep ken ragsac. “Iti caaddam caniac, punnoennac iti ragsac, ket iti tulongmo mangted iti agnanayon a rag-o,” insurat ni David (Salmo 16:11). Siripentay ti apagbiit no ania ti agur-uray cadagiti macaawat iti agnanayon a biag babaen ti panagungar.

Anianto Ti Langan?

Maammoantayo iti sapasap a pannalaysay no anianto ti langatayo iti panagungar gapu ta ti Biblia ibagana cadatayo a caslatayto iti nagungar nga Jesus. “Naaramid iti tapoc ti umuna nga Adan; naggapu sadi langit ti maicadua. Mayarig dagiti naidagaan a bagi iti tao a naparsua iti daga; mayasping met dagiti nailangitan a bagi iti tao a naggapu sadi langit...Immalatayo iti langa ti tao a naidagaan; umalatayto met iti langa ti Tao a nailangitan” (1 Corinto 15:47- 49).

Maammoantayo nga inton panagungar maituladtayto iti langa nga adda ken Cristo. Ibagi ni Pablo cadatayo a dagiti napaypayso a Cristiano “tinudinganna met ida nga agbalin a cas iti Anacna,” nga isu “ti inauna cadagiti adu a cacabsat” (Roma 8:29). Naawatanyo dayta? Agbalintayto a cacabsat ni Jesus ket mairamantayo iti langana. Nupay ta agnanayon ti caadda ni Cristo ket saan cadatayo, maiyaltastayto iti nacangatngato a saad ket maawagantayo cas annac ti Dios ken cacabsat ni Jesu Cristo.

Pasingkeda met ni apostol Juan dagitoy dua a kinapudno, nga agbalintayto nga annac ti Dios a maaddaan ti padana a naindayagan a langa cas ken Jesu Cristo. “Kitaenyo, anian a nagdackel ti panagayat ti Ama cadatayo! Wen, casta unay ti panagayatna cadatayo ta maawagantayo nga annac ti Dios” (1 Juan 3:1). Ket iti 1 Juan 3:2 ibagana cadatayo, “Ammotayo nga inton agparang ni Cristo, agbalintayto a cas Kencuana, agsipud ta makitatayto iti rupanrupa.”

Icutantayto ti dayag a nacadadackel a mabalin nga idilig iti dayag ni Cristo (Roma 8:16-18), nupay ta ditayto pulos maipada Kencuana. Isu ti bugbugtong nga Anac ti Dios a agnanayon nga adda, isut’ cangatoan ti isuamin malacsid ti Ama.

Ti Dayag Ni Cristo

Ania ti langa ti dayag ni Cristo? Idi mangascasaba ditoy daga, impaunana nga impakita cadagiti tallo a disipulona ti langa ti naindayagan nga espirtual a casasaadna. “Nagbalbaliw ti langa ni Jesus iti imatangda; nagraniag ti rupana a cas iti init, ket pimmudaw dagiti pagan-anayna a cas iti lawag” (Mateo 17:2).

Calpasan ti sumagmamano a tawen, idi maisurat ti libro ti Paltiing, nakita ni Juan iti parmata ti nagungar, naindayagan a Cristo. Riparenayo no casano ti panangsalaysay ni Juan iti nacascasdaaw a langana: “Ti buocna napudaw a cas iti capas; wen, napudaw a cas anep. Dagiti matana casla gumilgil-ayab nga apuy. Agranraniag dagiti sacana a casla napasileng a gambang a naglasat iti apuy. Ket ti timecna casla daranudor ti agdissuor a danum” (Paltiing 1:14-15).

Daytoy a pagsasao insalaysayna ni Cristo, ti naindayagan nga Anac ti Dios, cas laanga ti naindaclan a raniag. Makiramantayto met iti dayta nacarimrimat a langa.

Calpasan ti panagungarna ni Jesus addaan ti pannacabael nga agparang a cas idi adda iti lasag. Iti maysa nga agsapan calpasan ti ibabangonna iti tanem, sinarungcaran ni Maria Magdalena ti tanemna. Idi nakitana nga awan ti nagan ti tanem, nagsangit (Juan 20:11).

Pagammoan, “‘Babai,’ sinaludsod ni Jesus, ‘sapay nga agsangangitka? Siasino ti sapsapulem?’

“Impagarupna nga Isu ti hardinero, ket kinunana Kencuana, ‘Apo, no sica ti nangipanaw Kencuana, ibagam man ti nangicabilam ta innac alaen’” (versiculo 15-16). Nagparang ni Jesus ken ni Maria cas gagangay a tao imbes iti naraniag a casasaad. Impagarupna nga Isu ti hardinero, agsipud ngata ta nasipnget pay laeng iti daydi a tiempo (kitaen ti versiculo 1).

Iti sabali pay a pasamac kellaat lattan a nagparang ni Jesus iti uneg ti naripcan a siled nga ayan dagiti disipulona nga agmimiting. “Calpasan ti maysa a lawas, naguurnong manen dagiti adalan iti uneg ti balay...Nacabalunet dagiti ruangan, ngem immay ni Jesus ket nagtacder iti yanda. ‘Adda coma talna cadacayo,’ kinunana cadacuada” (Juan 20:26). Calpasan ti panagungarna kinabaelan ni Jesus ti lumasat cadagiti nacapuspucol a pader – cas iti diding dagiti pasdec wenno ti bato a calub ti tanem.

Cas ken Jesus, intono mabaliwantayo nga espiritu saantayton a maigawid dagiti linlinteg a mangiturturay cadagiti pisical a bambanag. Ti caadda ti baeltayo nga agparang lattan, saannatayton nga igawgawid ti kinapardas a mangigawgawid iti pisical a bambanag. Cas paset daytoy a pannacabalbaliw saantayton a masapul ti mangan tapno agbiagtayo, no di ket addaantayton iti pagpilian no cayatayo ti mangan tapno makipagragasactayo cadagiti cacabsattay [ken Cristo]. Iti dua cadagiti panagparang ni Jesus calpasan ti panagungarna nakilanglang cadagiti disipulona (Lucas 24:28-30; Juan 21:9-15).

Cadagiti pangtedan ti Dios ti agnanayon a biag iti panagungar agnanayon ti panangicutda cadagitoy nadosan a cababalin. Riparenayo ti pannacaisalaysay ti panagungar iti libro ni Daniel: “Adunto cadagiti natay ti agbiagto manen. Agbiagto iti agnanayon ti dadduma cadacuada, ket dagiti dadduma, iti agnanayon a pannacaibabain. Agraniagto dagiti masirib a cas iti lawag ti langit. Aglawagto nga agnanayon a cas cadagiti bituen dagiti nangisuro cadagiti adu a tattao nga agaramid iti naimbag” (Daniel 12:2-3).

Aniat' Aramidentayto Cas Espiritu?

Cas espiritu a cameng ti familia ti Dios agbiag ken agtrabahotayo iti cangatoan a saad ken casasaad. Kinuna ni Jesus, “Ket daytoy ti biag nga agnanayon: Ti pannacaammo dagiti tattao Kenca a cacaisuna a pudno a Dios, ken ti pannacaammoda ken Jesu-Cristo nga imbaonmo” (Juan 17:3). Makicadduatayo nga agnanayon iti Dios iti pagyananna – ti lubong dagiti espiritu ken isuamin a pannacabalin. Saantayto nga agtugtugaw nga awan ti ar-aramidentayto iti baro a biagtayo. Adunto ti trabahoentayo. Kinuna ni Jesus, “Agtartrabaho ni Amac agingga ita, ket masapul met nga agtrabahoac” (Juan 5:17).

Intono agsubli ni Cristo a mangipasdec iti Pagarian ti Dios ditoy daga, dagiti nagungar iti umuna a panagungar agpaaydanto cas ucom (Paltiing 20:4) ken papadi (versiculo 6) ket “agturaydanto ditoy daga” (Paltiing 5:10). Saantayo a mapan sadi langit nga agbiag nga saan nga agtigtignay ken awan ti ar-aramiden.

Agsublinto ni Jesus iti lubong a natalipuposan ti panangdadaelna iti bagbagina gapu iti panagbiagda [dagiti tattao] a nagsukir cadagiti bilbilin ti Namarsua. Isuronanto dagiti tattao nga agtulnog cadagiti linlinteg ti Dios. Rugiannanto ti mangirussuat ti naindaclan a pannursuro a mangtulong cadagiti tattao a mangiccat cadagiti dati a wagas ti panangaramid cadagiti bambanag ket iti damo a daras sursuroenda ti agaramid cadagiti bambanag babaen ti wagas ti Dios.

Riparenayo ti impadto ni Isaias iti masacbayan a panagturay ni Jesus a Mesias ken Ari ti entero a daga: “Cadagiti masacbayan nga aldaw, ti bantay a nacabangonan ti Templo isunto ti cangatoan a bantay. Adunto dagiti nasion nga agturong kencuana ket cunanto dagiti tattaoda, ‘Sumang-attayo iti bantay ti APO intayo iti Templo ti Dios ti Israel. Adalentayto ti cayatna nga aramidentayto; magnatay iti dalan a pinilina.’ Aggapu iti Jerusalem ti pannursuro ti APO; manipud Sion agsao cadagiti tattaona. Pagcacappiaennanto dagiti dadackel a nasion. Pandayendanto nga arado dagiti campilanda, pagbalinendanto a cumpay dagiti picada. Saanton nga aggugubat dagiti nasion, saandanton nga agsagana a makigubat” (Isaias 2:2-4).

Iti dayta a tiempo isuronto ni Cristo amin a tattao a di nacaammo iti dalan ken wagas ti Dios. Tulonganto amin dagiti nabalbaliwan iti naindayagan nga annac ti Dios inton panagungar nga isusublina [ni Cristo ditoy daga] (Lucas 20:36).

No sumrectayo iti baro a biag maaddaantayto iti di-agpatingga a pigsa. Cas camcameng ti familia ti Dios maiccantayto iti pannacabalin babaen ti Espiritu ti Dios. Cas insalaysay ni Isaias daytoy: “Ti APO ti agnanayon a Dios; pinarsuana ti entero a lubong. Pulos a di mabannog wenno cumapsut” (Isaias 40:28).

Ti Pannacabalbaliw Iti Nasaysayaat

Iti panangisawangna iti pasamac a mangbaliw iti mortal (matay) a bagitayo, insurat ni Pablo: “Adda cabucbucodan a dayag ti init; sabali met ti bulan. Naigiddiat met ti dayag dagiti bituen, ket uray cadacuada, agduduma ti dayagda. Castoyto met inton mapagungar dagiti natay. Agrupsa ti bagi no maicali; saanen nga agrupsa no mapagungar. Nalaad ken nacapsut no maicali; napintas ken napigsa no mapagungar. Maysa a nailasagan a bagi no maitanem; maysa a naespirituan no mapagungar” (1 Corinto 15:41-44).

Iccannatayo ti Dios iti bagi a di pulos mabannog wenno agsakit – ken nakem a maaddaan cadagiti nadosan a cababalin ken cabaalan nga adda Kencuana. Inton makipagturaytayo ken Cristo (Paltiing 2:26; 3:21), tumulongtayto a mangpatanor iti sangalubongan a cappia. Tumulongtayto a mangiwaragawag iti pannacaammo [dagiti tattao] iti Dios cadagiti casulinecan a paset ti daga iti sangalubongan a pannacaisuro amin a tattao. “Awanto ti macadangran wenno dakes idia y Sion a nasantoan a bantay ti Dios. Agsacnapto iti daga ti pannacaammo iti APO, cas iti panagsacnap ti danum iti baybay” (Isaias 11:9).

Dagitinto mabalbaliwan intono agsubli ni Cristo mairamanto amin aga agbibigay ken Cristo iti panagsublina ken dagiti natay a naayaban, nagbabawi ken nagbiag a matalec ken nagtulnog iti Dios. Mairamanto met amin a matalec a nailanad iti Hebreo 11 ta “Natay amin dagitoy a tattao a sitatalinaed iti pammati. Saanda a naawat dagiti incari ti Dios, ngem nakita ken pinaspasungadanda dagitoy a cari uray no mabayag pay ti pannacatungpalda. Sibabata a binigbigda a ganggannaet ken agdaldaliasatda ditoy daga” (Hebreo 11:13).

Cadgiti natay iti pammati mairaman da Abraham, Isaac ken Jacob (versiculo 17-21). Ti cari a dida pay naawat isut cari ti Pagarian ti Dios. Cas kinuna ni Jesus, “...Laglagipenyo nga adunto ti aggapu iti laud ken daya a makisango iti panganan cada Abraham, Isaac ken Jacob iti Pagarian ti langit” (Mateo 8:11). Laglagipenyo nga iti Pagarian ti Langit isu met laeng ti Pagarian ti Dios, nga ibangon ni Cristo ditoy daga inton agsubli.

Panangsunbat Iti Awis Ti Dios

Mabalinyo ti mairaman cadagiti adu a bumangon manipud ti amin a paset ti lubong iti panagungar a makicaddua ken Cristo iti Pagarianna – no sumungbatcayo iti awis ti Dios. Iwarwaras ti Dios ti panangayabna babaen ti pannacaicasaba ti naimbag a damag, a pacairamanan ti pacaammo a basbasaenyo itan.

Dayta a panangayab saan a maidatag iti tumunggal maysa iti daytoy a panawen. Imbaga ni Jesus cadagiti adalanna nga iti pannacaawat iti kinapudno ti Dios saan a maited cadagiti adu: “...Naited cadacayo ti pannacaammo cadagiti palimed ti Pagarian ti langit; ngem cadacuada [caadoan a tattao], saan” (Mateo 13:11).

Adu a disso iti Biblia iti nacaisaoan maipapan cadagiti “pinili” ti Dios a tattaona. Naayabanda a macatarus dagitoy a bambanag, itan, iti daytoy agdama a panawen, ngem cadagiti adu – dagiti caadoan a tattao – saanda a maayaban agingga ti masacbayan.

Caadoan ti Israel, tattao ti Dios a cancanayon a naibagbaga iti Daan a Tulag, saanda a naayaban a macatarus iti Pagarian ti Dios bayat ti panagbiagda. Timmangken dagiti pusoda, nabulsec dagiti nakemda. Ngem ti gundaway ti caadoan cadacuada dumtengto intono maicadua a panagungar. “Saan a nasaracan dagiti Israelita ti sapsapulenda; ti bassit a grupo a pinili ti Dios ti nacasarac. Saan nga incascaso ti dadduma ti ayab ti Dios” (Roma 11:7).

Nupay casta, cas inlawlawag ni Pablo iti isu met laeng a capitulo, dumtengto ti tiempo intono “Maisalacanto ti amin nga Israel. Cas cuna ti Nasantoan a Surat: ‘Aggapunto ti Mangisalacan idia y Sion, pucawennanto ti amin a kinadakes iti caputotan ni Jacob’” (versiculo 26). Ti panangayab ti Dios maiwayat segun ti batang ti tiempona. Calpasan ti pannacaisao ken pannacaaramid amin, nalinteg ti planona nga agpaay iti tunggal maysa.

Ilawlawag ni Pedro a dagiti agbalin a paset ti Iglesiana [ti Dios] napilida cadagitoy a panawen a mangsagrap iti pannacaisalacan iti umuna a panagungar. Kinuna ni Pedro cadacuada, "...Dacayo a napili a caputotan, papadicayo ti Ari. Nasionnacayo a nasantoan. Tattaonacayo ti Dios, wen, dacayo ti napili a mangiwaragawag cadagiti natan-oc nga aramid ti Dios a nangiruar cadacayo iti casipngetan tapno ipannacayo iti nacascasdaaw a lawagna" (1 Pedro 2:9).

Ti naimbag a damag agtungpalto nga idatag ti Dios ti agnanayon a biag iti tunggal maysa nga agbabawi. Calicagumanna a tunggal maysa sumrec iti Pagarianna. Tarigagayanna ti mangibingay iti gundaway a maaddaan iti agnanayon a biag ti tunggal tao (2 Pedro 3:9).

Iti camaudian, macaigawid-anges a panangkita no ania ti indulin ti Dios para cadagiti agpaay Kencuana, napaltiingan ni apostol Juan a nangisurat iti panangsirip iti masacbayan iti Paltiing, the caudian a libro ti Biblia: "Punasento ti Dios dagiti amin a luada. Awanton ti patay, ladingit, sangsangit wenno ut-ot agsipud ta limmabasen dagitiimmun-una a banag...Daytoy ti gunggona ti agballigi: tawidennanto amin a bambanag, Siacto ti Diosna ket isunto ti anacco" (Paltiing 21:4, 7).

Ti masacbayan a plinano ti Dios para ca datayo nacangayngayed a labsanna ti panamati! Nangatngato ngem iti nagarbo a langit nga addat' arapaap dagiti tattao. Ibingay ti Dios ti napaypayso a masacbayan cadagiti amin nga agbabawi ken timallicud cadagiti basbasolda. Ngem cadagiti sitatallugod ti panagmadida nga agbabawi, saanda a sagabaen ti agnanayon nga inferno. Basta mapucawdan, agbalinda nga awanen. Ngem saan a masapul a mapagteng cadacayo daytoy.

Makibingaycayo iti agnanayon a Pagarian ti Dios no timudenyo dagiti sasao nga insawang ni Jesus idi rinugianna ti panangasabana: "Dimtengen ti aldaw. Asidegen ti Pagarian ti Dios. Agbabawicayo cadagiti basbasolyo ket mamaticayo iti Naimbag a Damag!" (Marcos 1:15).

Impatarus ni: Pedro A. Fabroa (from: Heaven And Hell, United Church of God, an International Association)